

Tibetan Buddhist Resource Center

Text Scan Input Form - Title Page

Work:	W1KG14782	ImageGroup:	I1KG23953
LCCN:	n/a	ISBN:	n/a

Title:	སྐད་གསུམ་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པའི་ཚིག་མཛོད་ཆེན་མོ། skad gsum yongs su rdzogs pa'i tshig mdzod chen mo/
Author:	རག་ཏུ་བེར་ raghu vira
Descriptor:	some type set print and most of them are hand written notes
Original Publication:	n/a;n/a
Place:	[new delhi]
Publisher:	[dr. lokesh chandra]
Date:	[n.d.]
Volume:	91
Total Volumes:	139
TBRC Pages:	2
Introductory Pages:	n/a
Text Pages:	n/a
Scanning Information:	Scanned at M/S Satluj Infotech Images, E-45, Sector 27 Noida, District Gautam Buddha Nagar, U.P. 201301 via New Delhi, IN for the Tibetan Buddhist Resource Center, 150 17th st., New York, NY 10011, U.S.A 2006. Comments: 6/2016

VOL. 91

OPPOSER
TO
OVERSHADO

opposer n बाधयितृ m Say — प्रतिरोधु

m (with gen) Mn, MBh, प्रतिरोधकः Kād — वारकः

MBh — वारकिन् m (only L) .

opposing adj विरोधिन् Gobh, Mn, etc —

विरोधन MBh — बाधक f(इका) MBh, Pur

— बाधन L — प्रतिकूलवृत्ति (with

gen) BhP — विघ्नकर RāmatUp, VarBrS, विघ्नकर्तृ

MBh, Pañcar, विघ्नकारिन् R, विघ्नकृत् RPrāt, VarBrS,

etc : — प्रत्यर्थिन् (ifc) MBh, Kāv, etc —

विप्रकारिन् W — व्याधातिन्, व्याधातकं W —

विधातिन् R, Kathās — अपवादक —

परिवस्थात् — प्रतिवारण MBh — वारण

f(ई) MBh, Kāv, etc — विराट् .

not opposing अविरोद्ध MBh not o. one's self

to अविराधयत् AV 2.36.4 an o. army प्रतिसेना

Hariv o. enmity विद्वेषस् RV, विद्विषस् the o. side

अपरपक्षः .

not being opposed to निविरोध f(आ) (comp)

Jatakam .

opposing n निराकरणम् Kalid, Sarvad, etc

निवारणम् MBh, Hariv, Susr, Pañc, BhP प्रतिक्षेपणम्

Prab (the act of) प्रतिवारणम् MBh, R

सम्बाधनम् (only L) .

the state of being oppsed to general opinion

प्रसिद्धि विरुद्धता

Sah, रव्याति विरुद्धता .

opposite adj 1 I प्रतिकूल f(आ) Mn, MBh, etc

— विपरीत Kāv, Kathās, etc — प्रतीप

f(आ) MBh, R, Ragh, etc — पर f(आ) RV, etc

— वाम f(आ) Kāv, Kathās — विद्विष्ट (ifc)

1 II अपङ्गु L — अपङ्गुर, अपङ्गुल

L — प्रत्यक्षीक Susr, Sarvad — विपर्यस्त

AitBr, MBh, etc — व्यपोढ W .

acting in the opposite way वाम f(आ) Sak 4.18

containing o. arguments सत्प्रतिपक्षिन् W exactly o.

प्रतिविपरीत Car existence of o. premisses proving

the existence or non existence of a thing सत्प्रतिपक्षः W

going in an o. direction प्रतीय f(आ) MBh, R, Rag

etc having an o. सप्रतिपक्ष Buddh in an o. direction

प्रत्यक् ind RV, AV — पुनः ind RV, etc in the

o. case विपर्यये, विपर्येण, विपर्ययात् ind — व्यत्यये

indifferent to the o. pairs (of feelings, as pleasure

and pain) निर्दिष्टं MBh, Hariv, Pur liable to a valid o.

argument सत्प्रतिपक्ष, सत्प्रतिपक्षिन् Bhashap, Kap,

Sch mistaking anything to the the o. of what it is

विपर्ययः MW moving in an o. direction प्रत्यञ्च RV,

Br, KātyŚr — व्यत्ययग VarBrS of o. opinion

विप्रतिपक्ष Śamk, Sarvad an o. argument उपोद्घातः W

on the diametrically o. side समानसूत्रानि गते ind BhP

o. conclusion प्रत्यनुमानम् KapS o. conduct प्रत्यवामः

Mn 4.245 o. course विलोमः W an o. fighter in a

war-chariot प्रतिरथः Kathas o. meaning अथान्तरम्

L o. of विषयसिः MBh, Kāv, etc the o. of sleep

स्वप्नविषयसिः ' o. of west ' (eastern) पश्चिमेतर

Kād the o. side प्रतिपक्षः MBh, Kāv, etc — अपपार्श्वः

L an o. state of the case अन्यथात्वम् ' o. to the

northern ' (the southern quarter) उत्तरेतरा L o. to

the sun प्रतिसूर्यम् ind Mn o. to the west अपरेतरा

L pain arising from o. alternations (as heat and cold etc

) नंददुःखम् 'Sis 4.64 (in rhet) a particular figure

of speech (in which different or o. effects are shown to

arise from the same cause or by the same agency) व्याघातः

Kpr, Kuval , etc possessing o. feelings सद्वैद MW

turned in o. direction विलोमन् TS, Br, VarBr .

to be opposite to प्रतिविद् , प्रतिविन्दति,

प्रतिविन्दते (acc) 'SBr .

able to bear the opposites

सद्वद्व

RV

ability

to support o. (as happiness and misery etc) द्वंद्वसहिष्णुता

(Vedant) द्वंद्वसहिष्णुत्वम् (IBh) freed from o. द्वंदातीत

W gone beyond o. द्वंदातीत W one who has overcome the

two o. द्वयातिग L a pair of o. (e.g. heat and cold,

joy and sorrow etc) द्वंद्वम् Up, Mn, Bsh, P, ~~RV~~ etc .

opposite 2 I सम्मुखीन f(आ) Bhatt, Har, etc .

2 II अपर f(आ) — प्राच्य RV, VS,

arrived at the opposite shore पारचर f(ई) BhP

being on the o. bank पाये TS being on the o. half

पराध्य f(आ) SBr being on the o. side पाये

TS — पराध्य f(आ) SBr beholding the o.

shore पारदईनि BhP bringing to the o. shore पारमिष्णु

RV, etc, coming to the o. shore पारमिता (for पारमिता तता

?) desirous of reaching the o. bank पारकाम AitBr

going to the o. shore पारग f(आ) Wh, R gone to the

o. shore पारमित having the o. shore for off दूरपार

R 2.71.2, etc leading to the o. shore पारमिता (for

पारमिता ?) not having an o. shore अपार TS

, not the o. bank ' (the bank on this side [of a river])

अपारः MBh 8.2381 one who has reached the o. shore of

पारगत (gen) Bhartr one who has seen the o. shore

पारदृष्ट्वन् f(अरी) Kam, Ragh etc on the o. bank

पारतः ind RV on the o. bank of a river पारेजातम्

ind Śis the o. bank तीरान्तरम् an o. branch

प्रतिपक्षः Ragh o. half परार्धः Br, KathUp, MBh

the o. side पारम (rarely m) P¹, etc _____

पराधः Br, KathUp, Bsh _____ (in a polygon)

प्रतिबाहु m Col _____ (in a square) प्रतिबाहु m

Col the o. side of a triangle उच्चमः L o. sides in a

plane figure भुज प्रतिभुजम् Col (in geom) the o. side

of a figure बाहु प्रति बाहु m du Col reaching the o.

share पारगमनम् R showing the o. shore पारदर्शिक Bsh¹

standing o. to one another परस्परस्थित Bsh the taking

of the o. side प्रतिपक्षग्रहः Bsh.

to be opposite सम्मुखीभू सम्मुखीभवति Balar

to stand o. सम्मुखीभू सम्मुखीभवति Balar to

turn o. to प्राञ्च (with caus of कृप्) Mn 7.189 .

opposite सम्मुखम् ind MBh, Kāv, etc _____

सम्मुखे ind MBh, Kāv, etc _____ (to) प्रमुखम्

(ibc) (with gen comp) MBh, Kāv, प्रमुखे ind प्रमुखतः

ind (with gen ifc) MBh, Hariv _____ प्राति ind _____

अभ्यर्च loc ind (abl) ŚBr _____ परि ind RV, AV.

being opposite पराचीन mfn BhP being o. to

सम्मुख mf(इ rarely आ)n (gen or ifc ~~or~~ ^{or} ibc)

SB̄r, etc directly o. सम्प्रति ind SB̄r, PārGr .

opposite-leaved adj द्विपत्र f(इ) .

the opposite-leaved fig tree काको डुम्बरः, काको

डुम्बरी, काको डुम्बरिका

Sus̄r, काको डुम्बर

opposition n I विरोधः MBh, Kāv, etc

विरुद्धता, विरुद्धत्वम् Pajāt, Pañcat, Sarva

प्रतिरोधः — विरुद्धम् MBh — सरोधः W

— प्रतिकूलता (Kāv, etc), प्रतिकूलत्वम् (MBh)

— प्रातिकूल्यम् MBh — प्रातिकूलिकता Śis

— प्रतिकूलम् — प्रतिपक्षता (BhP), प्रतिपक्षत्वम्

(Samk) — विपक्षता, विपक्षत्वम् R —

उपपक्षता — प्रतिपक्षः MBh, Kāv, etc

वैपरीत्यम् Pañcat, Hit, MārkaP, etc — प्रातिरोधम्

MBh, Rājat — वैलोमम् MW — बाधनम् R

Śak — (of ~~in~~ interests) विप्रतिपत्ति f ŚrS, Ga. t,

VarBrS, etc — विप्रतिषेधः ŚrS, Samk, etc —

प्रतिधः L, प्रतिघातः MBh, Kāv, etc — विघ्नः

(ep. also विघ्नम्) Kauś, Yājñ, MBh, etc —

न
विघ्नम् L .

II अतिघातः — अपरता, अपरत्वम् —

उत्क्षामः L — खण्डनम् W — निकारः

W — पर्ययः W — पर्यवस्था, पर्यवस्थानम् L

— प्रतिकारः MBh, Susr, प्रतिकारकमन्त्र n Pajjat,

प्रतिकृतम् Bāgh, प्रतिकृति f Hariv, प्रतिक्रिया MBh, Kāv,

etc — प्रतिच्छेदः W — प्रतिद्वन्द्वम् W —

प्रतिबन्धः Sak — प्रतिभोगः BhP — प्रतिवाणि

f n L — प्रत्यवस्थानम् W — प्रपञ्चः L —

(in astron) युद्धम् Sūryas, VarBrS — वारणम्

KātyŚr, M h. etc — विपश्चिः MBh, Kāv, etc —

विप्रकृति f W — विप्रतिकारः MW — विराधः

W — व्याकोपः Samk — व्युत्थानम् L —

समुच्चयः L .

causing opposition विरोधकारकं MFn, IW (in rhet

) a comparison founded on o. विरोधोपमा Kāvya 2.30

complete o. संरोधः Yājñ, MPh, etc friction i.e. o.

between certain planets ग्रहान्मर्दनम् VarBrS 48.83

having o. संरोध MW in o. to प्रति ind in o. to

what was before stated पूर्वोक्तवैलक्षण्येन moment of o.

परिनाडी MW offering o. प्रतिकूलेषु Mn 9.275 (friction

i.e.) o. between certain planets ग्रहमर्दः, ग्रहान्मर्दः

VarBrS 107.2, ग्रहमर्दनम् VarBrS 16, ग्रहयुद्धम् AV, Paris

VarBrS o. of one rule to another विप्रतिपत्ति f Sarvad

o. of prior and subsequent पूर्वपिरविरोधः MW o. to

विरोधनम् (gen) Kām, Kathās, etc .

(astron) to be in opposition to अभिमृद् VarBrS

to do an o. प्रतिकृ प्रतिकरोति, प्रतिकुरुते AitBr

to encounter o. from विकृ विकन्दे- (instr) TS

to make an o. प्रतिकृ प्रतिकरोति, प्रतिकुरुते AitBr .

oppress vb I निपीड् caus निपीडयति MBh, Kāv, etc

पीड् cl 10 or caus पीडयति ~~MBh~~ (ep. also पीडयते)

Dhātup 32.11, Mn, MBh, etc अभिपीड् उपपीड्

caus उपपीडयति Kam प्रतिपीड् प्रतिपीडयति

MBh, R बाध् caus बाधयति R, Bhatt

सम्प्रबाध् सम्प्रबाधते R सम्बाध् सम्बाधते

R निबाध् निबाधते RV आबाध् आबाधते

विबाध् विबाधते Kāv, Pur संतप्

संतपति RV, etc उपतप् caus उपतापयति

MBh, BhP, Comm on Mn .

II अभिमृद् MBh, etc — अभ्यर्द R, अभ्यर्द

caus BhP — उपद् उपद्भवति RV 2.30.3, 4.16.1, AV

7.73.6, 18.23, TS, ChUp — ज्या cl 9 जिनाति

Ved, AV, RV, etc — रुध caus रोधयति (ep. also

रोधयते, रुन्धयति) MBh, R — मृद् caus

मर्दयति MBh, Kav, etc — विप्रक् विप्रक्करोति

MBh, R, etc — व्यर्द व्यर्दति — सम्प्रमथ्,

सम्प्रमथ्नाति

सम्प्रमन्थ्, सम्प्रमथति, सम्प्रमन्थति, MBh —

हृ (only in Phatup 9.50) cl 1 प्रत्यय हृति.

to oppress in return प्रत्यय caus प्रत्ययति,

प्रत्ययते R .

to be oppressed संतप् pass संतप्यते (ep. also

संतप्यति) SBr, etc — परितप् परिताम्यति

Susr — अनुबाध pass Rājat, Kathās .

to be oppressed badly ज्या cl 4 जीयते pass

जीयते Ved, RV, etc .

oppressed adj I अवपीडित — अभिपीडित

MBh, etc — संतप्त MBh, Kāv, etc — बाधित

RV, etc — प्रबाधित MW — आर्त SBr, TS,

Mn, R, Śak, Paṅh, etc .

II अभिद्रुग्ध BhP — अभिषृज्ज TS, Kath

— अभ्यर्दित MBh 1.4.116, Pāṇ 7.2.25, Sch —

— उपद्रुत Hariv, R, Kathās, Hit, Śuśr, etc —

~~अप्रद्रुत~~ AV — नायित PV, TS — नाधित
— जीत

RV 1.118.8, 182.7 — निष्पिष्ट MBh, etc —

व्यर्ज, व्यर्ज — समायस्त R .

the condition of oppressed and oppress or बाध्य-

बाधकता BhP o. in breathing संतप्तवक्षसः Susr.

to be oppressed पीडनीय, पीडयितव्य Bh

ज्येष्ठ SBr 13.4.2, AitBr 7.29 .

to be oppressed at pleasure यथाकामज्येष्ठ

AitBr .

oppressing adj बाधक f(इको) — बाधन

— अभिद्रुग्ध MBh 5.2160, ParGr — अभिमर्दिन

(ifc) — अभिमर्दिन (ifc) R — उपतपन

Kir — उपमर्दिन Hariv, Kathās, Sarvad —

खिद्वत् RV 6.22.4 — ज्य ifc — तम् f(आ)

RV 10.73.5 .

oppressing all सर्वद्रुक् f(आ) Kāv, Rajat, etc o.

Brahmans ब्रह्मज्य AV, TBr o. living beings जीवितयोपन

AV 2.12 o. many (Indra) तुविबाध RV 32.6 .

oppressing (the act of) n पीडनम् R, Kām, Paj-

at उपपीडनम् तमिषीची irr

तमिषीचमः Ved f pl RV 8.48.11, AV 11.2.5 प्रति-

पीडनम् Kām आभिप्रधर्षणम् MBh 3.14937

अनसादनम्.

' not oppressing ' (N. of a king) निरामदः

MBh the act of o. Brāhmans ब्रह्मज्येयम् AV o. a

kingdom राष्ट्रकषणम् Mn 7.112 o. subjects by taxes

निष्कषम् MBh 2.526 (Nīlak) .

oppression n निपीडना Sāh — बाधनम्

R, Sak — कथात्कारः Kāv, Kathās — अपकृति

f — अभिमर्दनम् — अभ्यसनम् Nir — अवमर्दः

MBh 12.2183, R — अवमर्दन mfn B 3.35.114,

अवमर्दनम् MBh 3.12313, R — उपमर्दनम् Comm on

KātyŚr — उपहति f Kap, Naish — खण्डः (√खन्

Un) Un — ज्यानम् SBr 4.1.2.4, ज्यानि f (Pān

3.3.95, Vārtt 4) NaitrS 2.2.10 — परिपुनः W —

परिपूति f RV — राजद्रोहः W — राज्ञः Rājāt

(in breathing) संतमकः Susr हठः W.

a country subject to oppression कुदेशः o. of

the chest श्वासरोधः hP उरोविबन्धः Car

उरस्तम्भः तमकः (Pāṇ 7.3.34, Kās) Susr 1.4

43 & 45, 6.40 & 51 o. of the heart हृदयविरोधः Car (prob)

हन्मोहः Car suffering pain from bodily o.

संघातशूलवत् mfn Susr .

a thick oppressiv atmosphere (enveloping the hells)

द्यनवातः Jain .

oppressor n पीडकः — बाधित m MBh, Balar,

Prab — उपद्रविन् m — निष्कारिन् m VS .

(metaphorically) a man who behaves as an oppressor

towards a weak person आरव निष्कलकः (gana पात्रे समितादि

and मुत्तगरोह्यादि) .

a kind of optical instrument

पटभाक्षः

nas (Sch)

optics n दृष्टिनिधा Bb .

option n विकल्पः. SrS, Mn, VarBr⁹, etc _____

विभाषा APrāt _____ एषः RV 1.180.4 .

(in gram) admission of an option विकल्पः

admitting of an o. सविकल्प mfn MW allowing an o.

विकल्पनम्, विकल्पना Pāncar, Kār, on Pān an o. allow-

ed in a particular operation which another rule makes

impossible अप्राप्त विभाषा Pān 1.1.44, etc an o. allow

ed in a particular operation which another rule makes

necessary प्राप्त विभाषा Pān 1.1.44, etc, अप्राप्त ? an o.

between two operations one of which results from a gramm-

atical rule प्राप्तविकल्पः Kas on Pan 1.4.53, प्राप्तविकल्प-

कस्, प्राप्तिभाषा Kas on Pan 1.3.50 (~~in~~ in gram)

an o. fixed in each particular case ये वस्थितविकल्पः,

व्यवस्थितावभाषा Dayabh, Kull, Aprāt, Pan, Sch (in

law) ~~xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx~~ _____ व्यवस्थित

विकल्पः, व्यवस्थितविभक्त्या ~~युक्त~~ Dayabh, Kull, Aprāt

Pān, Sch .

optional adj विकल्पित Nyāyam, Say — वैकल्पिक

f(इ) ĀrshBr, ĀsvGr — साविकल्प MW — काम्य

f(आ) (opposed to नित्य or indispensable observance)

KātyGr 12.6.15, ĀsvGr 2.10, ĀsvGr 3.4, Kaus 5, ChUp 5.2.9,

Mn 2, MBh, etc — वैभाषिक TPrat — ऐच्छिक

Comm on Pāṇ, Kuv, etc — आभिप्रायिक — कृताकृत

ĀsvGr, ĀsvGr — पाक्षिक f(इ) Śamk, Pāṇ, Sch,

Kull — स्वेर f(आ) MW .

(in gram) the allowing a rule to be optional

विभाषा Pān 1.4^{1/2}, etc in o. matters स्वेरेषु ind

MDh, R not an o. sacrifice असर्वकृतु m ŚBr 11 an o.

offering विकल्पोपहारः MW .

to be optional विकृप् विकल्पते Nyāyam, Pāncat

— विभाषा विभाषते Kā to pronounce o.

विकृप् caus विकल्पयति Kās, Prab, BhP .

optionality n वैकल्पिकता Mricch, Sch ,

वैकल्पिकत्वम् Siddh — वैकल्पम् A —

विभाषा APrāt .

optionally वा KatySr, Mn, etc — विकल्पेन

ind — विभाषया .

opulent adj I धनाढ्य Kāv — धानिक

Pañc, Dhūrtas, धन्य PV, etc — धनार्थि W

— सधन R, VarBrS — आढ्य f(आ) SBr 9.

14, Mn, etc — वितवत् AsvSr, MBh, etc —

अस्तिमत् L — इभ्यः ChUp, Paś, Pañcad, etc

— भवद्भ्यः AV — भोगिन् MBh, Yājñ, Var, etc

— (prob) विष्कम्भवत् Heat — रेवत् PV, AV

— संचयवत् MBh — सार्थ f(आ) Rājat

— सोपद्रव f(आ) Brihasp .

more opulent वसीयस् TS, Br, Gobh .

opulence n धानिकता Kāv — धन्यता MBh,

धन्यत्वम् MW — धन्यवत्त्वम् Jaim — विभूति f

विभूतयः f pl Kām, Kāv, Kathās, — भूमन् m RV, etc

etc — आढ्यता BhP — अर्थः, अर्थम् —

पुष्टि f RV, etc — रमा Cān — वितानि यम

MarkP .

a kind of Opuntia कन्धका, कन्धारी L, कन्धारिका

कन्धामृता L — कूरगन्धा L; कन्धारि

तीक्ष्णकण्टका L — दुष्प्रवेशा L —

विमल L a sort of O. tree कुलिशकुमः Npr .

Opuntia dillenii प्रवरः L .

or वा ind RV, etc — अथेवा (Mn 3.202)

अथवा ind — किंवा Kathās 26.75 — अथवापि

ind — उत् यद्वा ind RV, AV, ŚBr, Chp, etc, उत् ind .

or else यद्वा Kāv, Rājat or o. if वा यदि,

यदि वा o. rather वा यदि, यदि वा .

orach n कुपजी, कुपजः, कुपजरम् L.

an oracular voice सरस्वती. Kālid, Kathās, Rājat

a kind of supernatural o. voice (answering questions

about future events, and supposed to be uttered by an

idol after mystic invocations, Vidhāna-Pārijāta T)

उपक्रम

f MSh, Kād, etc .

oral adj मौख Hariv — शाब्द f(इ) 'SB',

etc. |.

based on oral instruction मौख Pat meaning of o.

tradition (as a source of knowledge) शाब्दार्थः o. evid-

ence शाब्दप्रमाणम् o. tradition श्रुतम् AV, etc —

शाब्दः (also शाब्दम् in PhyanabUp, ifc f आ)

Nyayas, Sarvad sense of o. tradition (as a source of

knowledge) शाब्दार्थः .

orally communicated or transmitted from age to age

श्रुत mfn SBr, ChUp, MBh .

with regard to orally transmitted knowledge or tradi-

tion

श्रुततः ind Nir .

orange n पुलांनम् Nigh — कमला

Tantras — कुङ्कुमांश, कुङ्कुमाङ्ग mfn —

कौस्तुभ mf (इ) n (Pāṇ L.2.1, Kās) Ratnav —

त्वक्स्वगन्धः Bhpr, त्वक्साक्षी Hpr, त्वग्गन्धः L —

जागरः L — पीतरक्त mfn L — मुखप्रियः

Bhpr — रवीष्टः L — वक्त्रवासः L —

स्वगन्धकः L .

a kind of big orange मुचुलिन्दः L a kind of

०. कुत्पातकः L, कुकरव L the o. tree नारङ्गः Susr

etc (also नारङ्गः (SaringP) — नारङ्गः (Car)

नारङ्गः (SaringP) — नारङ्गः L —

नारङ्गः, नारङ्गकः Srikanth , L — ऐरावतः L

— किमरिः L, किमरित्वयुः mL — गन्धपत्रः L

— गन्धाढ्यः L — गोधूमः L — गोरक्षः L

— चक्राधिवारिणः mL — चोत्तर्किणः mL —

नलववर्त्मगाः L — नारङ्गकः L — पिच्छित्वयुः

m L — योगरङ्गः L — योगिणः mL —

राजफणिज्झकः L — उत्तातरुः m — वर्मजः

— बिटः — मिश्रारवजः L — सुरङ्गः Subh

the pollen of the orange tree सुरङ्गधूकी Subh .

orange-coloured adj पीतरक्त चक्षाम .

orang-utang n वनमानुषः MW .

oratio (signifying) लक्ष cl 10 (Phetup 32.5,

33.23) लक्षयति, लक्षयते (with इति) .

orator n - वागीश mfn MBh, Kāv, वागीश्वर.

GāruḍaP, Pañcar — वाचस्पति m BhP — वक्त्र m

MBh, Kāv, etc .

orbis terrarum भूमण्डलम् Cām,
Rur, Hathās, etc.

orb n मण्डलम् (rarely मण्डल g अध्यादि and

f इ g गौरादि) SBr, etc — मण्डलकम् Yajñ, MBh,

मण्डल — (often applied to the round parts of the

body) निम्बः, निम्बम् (ifc f आ) Kālid, Pañcat

— कुवातम् BhP 5.16.5 & 7 — क्षमामण्डलम्

Prab

१-माचक्रम्

Bālar 3.70, १-मावलयः,

१-मावलयम् Sinhas

पुरीषम्

RV 10.27.21

प्रधि

m RV 10.138.6

वर्णिकम्

HParis .

breast orb

स्तनमण्डलम्

Phurtas

the o. of a

cloud

द्यनाभोगः

Bear

द्यनाभोगः

Bear the o.

of an asterism (on which its light seems to centre)

धिष्यम्

MBh, VP

o. of the breast

स्तनाभोगः W

the o. of the earth

क्षोणीमण्डलम्

Bālar

the o. of the

moon

इन्दुमण्डलम्

the o. of the sun

सूर्यमण्डलम् -Tār,

MaitrUp, etc _____ (in its ordinary form) सविट्

MBh, Kāv, etc .

orbis terrarum भूमण्डलम् ~~भूमण्डलम्~~ Cān, Pur, Kathās, etc .

orbit n परिमण्डलम् MBh, Bh², Heat _____ (of a

planet) भ्रमणम् MBh, Var _____ अध्वनम् m _____

वर्तिसु n RV (= मार्ग Mahidh) .

the inclination of a planets orbit to the ecliptic

परमायमः W the northern o. उत्तरवीथि f (in

astron) VarBrS the o. of a heavenly body मण्डलम्

(rarely मण्डलः g अध्वनी and f इ g गौरी)

Suryas the o. of a planet कक्षा VsrBrS, Suryas, etc,

कक्षया Aryabh the o. of the moon सोमवीथि MBh

the o. of the planets and of the moon विमण्डलम् Ganit

a planetary o. क्षेत्रम् Ganit .

orchard n फलदारामः L.

ordain vb विधा विदधाति, विधत्ते

GrSrs,

In, MBh, etc

— प्रदिश प्रदिशति, प्रदिशते

RV, etc

— उपसंपद् caus उपसंपादयति Buddh —

विम्रा विम्राति, विमिप्रीते^{RV} — सिध् cl 1 (Dhātup

3.11) सेधाति (also सेधते) Dhātup .

ordained adj विहित RV, etc — प्रदिष्ट RV

etc — स्थापित — संवृष्ट R .

ordained for प्रतिष्ठित Mn 8.226 .

the act of ordaining (a monk) उपस्थापना

Jain .

ordeal n दिव्यानि n pl vājñ 2.22.95 , Pañc 1. $\frac{450}{451}$

4.1.452 , etc लब्धम् L प्रत्ययः Kāty

इपथः (and इपथम् & अध-चादि ifc f आ)

Nar सप्तमः (ifc f आ) Vishn .

administering poison by way of ordeal विषविधानम्

W the application of an ०. दिव्याक्रिया Rājat 4.94 the

balance as an o. पुनः Yājñ 2, Mricch 9.43 a balance o.

पुनःपरीक्षा W confirming an assertion by o. etc 21 L

' drinking the water used at an o. ' (undergoing an o.)

कोशाग्रहणम् W a kind of o. by drawing lots or slips

परीक्षा
of black and white paper धर्माधर्मपरीक्षणम्, धर्माधर्म ।

sch on Yājñ o. by fire अग्निपरीक्षा o. by the balance

धटः Mit the o. of battle संग्रामकुला Prasannar

preparation of an o. समभिक्रिया ishṇ smoothing (a conf-

lict by an o.) दिव्यच्छेदः trial by o. of various kinds

परीक्षा n, Bh, etc undergoing an o. दिव्यकारिन्

mn W — कोशाग्रहणम् W water used at an o.

कोशवारी n Kathās 119.35 & 42 .

to be submitted to ordeal परीक्षणार्थ mfn .

the bearer of an ordeal balance तुलाधारः Vishn

10.8f .

order vb आशा caus आशापयति, आशापयते

MBh, etc _____ समाशा caus समाशापयति, समाशापयति

MBh, R, etc _____ संशा (only ind संशाय)

Hariv _____ शास् cl 2 (Dhātup 24.67) शास्ति

(Ved and ep also शास्ते, शासति, शासते) MBh _____

आशास्, आशास्ते Kathās, Bhatt. _____ अनुशास् _____

आदिश् आदिदेष्टि, आदिशति rarely आदिशते

Gobh, ĀsvGr, Mn, MBh, BhP, Kathās, etc _____ समादिश् _____

caus समादेशयति Pāncat : _____ समादिश् समादिशति

SrS, MBh, etc — व्यादिश व्यादिशति MBh, Kāv, etc

— दिश intens देदिषे PV — दिश cl 3 दिरोषि

Kir 2.28 — प्रतिसंदिश प्रतिसंदिशति MBh —

प्रतिसमादिश प्रतिसमादिशति^R — निदिश निदिशति

— दिश caus देशयति, देशयते MBh, R —

अनुमुञ् — अभिमुञ् P MBh 14.2637 —

इरज्य rarely इरज्याति, इरज्यते PV —

कथ cl 10 (ep. also) कथयति (- ते) Pañcat

— निमुञ् निमुनाति, निमुङ्

etc — प्रतिनिधा प्रतिनिदधाति MBh —

प्रतिबुध^{caus} प्रतिबोधयति MBh — प्रमुञ्च प्रमुञ्चते

(rarely प्रमुञ्चति) MBh, Kāv, etc — संविधा

संविदधाति, संविदधते Hariv — समनुमुञ्च R

— ज्ञो cl 1 ज्ञयते Vop (Dhātup 22.69) —

दिम्भ cl 10 दिम्भयति Dhātup .

to or er off परादिश AV — निर्वच AV

— निर्वद् निर्वदति, निर्वदते VS — निशास्

निशास्ति AV to o. to go off निशास्, निशास्ति

AV .

to be ordered इष pass इष्यते In R to be

well o. कृप cl 1 कल्पते (Pan 8.2.18) AV, TS,

SBr, etc .

order n 1 I આજ્ઞા Mn 10.56, Bh, etc _____

અજ્ઞાજ્ઞાયઃ SBr _____ અનુજ્ઞા, અનુજ્ઞાનમ _____

આદેશઃ R, Hit, Pañcat, Ragh, etc _____ આદિષ્ટમ _____

Comm on Mn 5.88 _____ સમાદેશઃ Āpast, R, etc _____

વ્યાદેશઃ R _____ પ્રાદેશ _____ f RV, AV, VS _____

દેશ _____ f RV _____ દિષ્ટમ Bh^p 5.1.11, etc, Rājāt 4.121

_____ નિદેશઃ Mh, Kav, etc _____ નિર્દેશઃ Mn, Kav,

Pur _____ પ્રત્યાદેશઃ Vet _____ શાસનમ (ifc

f આ) RV, etc _____ શાસઃ RV _____ શિષ્ટિ

f Bhadrab _____ शास्त्रि mfn Prab, Sch _____ शास्त्रसु

n RV _____ शास्त्रम् RV, Kāv, Pur .

1 II अपवादः Kir _____ अववादः L _____

इष्टि f _____ नियुक्ति f Kull _____ निशेगः Mn

(esp 9.59 , etc) MBh, Kāv, Susr, etc _____ पात्रम् (ifc

f आ) W _____ प्रचोदनम् R _____ प्रसूति f TS,

TBr, Kāth _____ २१ प्रणः AV, Br, MBh, etc _____ वचनम्

(ifc f आ) MBh, Kāv, etc _____ वचस n MBh, Kāv,

etc _____ विदथम् RV, AV, VS _____ विधानम् RV,

etc विहितम् Pāncat (esp. applied to

the activity of Savitri 'सवतु' RV, AV, VS, Tr

सवन्तम् RV, MaitrUp, सवस् n सैदष्टव्यम्

MW सुदर्शना L सौवम् L

हवः L (for the maintenance of soldiers)

हुण्डिका . Rajat, हुण्डी MW .

according to order यथासैदष्टम् ind , Kathas

नियोगात् ind MW by o. of नियोगात् ,

नियोगेन ind (ifc) Mn (esp. 9.59 , etc) MBh,

Kāv, Susr, etc executing an o. देष्टुकारिण mfn BhP 4.

28.1 ' _____ ' नैदेशिक BhP to give an o. ह cl 2

ā cl 1 ā, cl 5 ā, cl 8 ā in, R 2.2. 8 to give an o. to

सिद्धि सिद्धि (gen or dat sometimes two acc)

Mh, Kāv, etc giving . प्रकाशनम् L great o. of

government महाशासनम् in obedience to an o.

वाक्यचोदनात् ind R in the o. stated यथाविनियोगम्

ind Vyāyas, Sch my o. मह्यचनम् on every o. प्रतिचोदनम्

ind AsvSr one who bears an o. शासनधर mfn Kuval

शासनहर mfn L, शासनवहक mfn Kam

शासनहारक (Kam), शासनहारन (Ragh) mfn one

who has ~~given~~ an o. to सादिष्टवत् mfn (gen) Kathās

the o. of another परशासनम् MB .~~10~~

to execute orders निदेशम्कृ, निदेशम्पालय, निदे-

निदेशस्था
शम्पपालय, निदेशवृत्, MBh, Kāv, etc accepting o.

व्यनग्राहिन mfn L executing o. निदेशकारिन mfn BhP

प्रेषकर mfn Apast, प्रेषकृत् mfn Vait

(as a means of livelihood) प्रेषणिक mfn ४ वेतनादि

executing the o. of निदेशकारिन्, निदेशकृत्, निदेशभाज

निदेशवर्तिन् mfn MBh, etc प्रेष्यकर mfn

(gen) MBh following o. वचनानुग mfn MarkP giving o.

प्रतिशासनम् L, प्रतिज्ञास्ति f MW obeying o.

आदेशकारिन् mfn one who has to receive o. from

प्रशारय mfn (gen) Bālar one whose o. are true

सहसव mf (आ) n RV, VS, AV, सहसवन,

सहसवस् mfn MaitrS one whose o. are valid सहसव

mf (आ) n RV, VS, AV, सहसवन, सहसवस् mfn Mait

rS performing any one's o. यशावन्तनकारिन् ^{mfn} R .

order 2 I क्रमः A 8.9.10, PPrat 15.5, KātyŚr,

R, etc अनुक्रमः प्रक्रमः (ifc f आ)

परिक्रमः Lāṭy, Kaus', Un 3.214 विन्यासः

Pur आनुपूर्वम्, आनुपूर्वी MBh, P, etc

आनुपूर्व्यम् KātyŚr, Un, Yājñ, etc परिपारि

f Var, Cand, Bhām, Sāh परम्परा MBh, Kāv, etc

पारम्पारी Subh .

2 II आवृत् f SBr ऋतु m (Un 1.72)

RV 1.162.19 _____ पङ्क्ति क्रमः Hit _____ (in gram)

प्रवर्तिना W _____ भावित् f Prāt _____ मात्रा

RV, ChUp _____ (fir) वयुन mfn _____ वर्णः (वर्णम्)

g अर्धर्चादि) (ifc f आ) RV, etc _____ विधर्मन्

n RV, AV _____ शृङ्खलत्वम् W _____ समयः (ifc f

आ) Nir, MBh, Samk, Sarvad _____ सम्मति f W .

absence of fixed order आनेयमः according to o.

क्रमेण, क्रमात् In, Ragh, etc _____ धामशः ind RV

1.164.15 _____ वयुनशः ind RV according to the o.

of castes वर्णक्रमेण ind Prab accor ind to the o. of

caste वर्णानुपूर्वेण ind ĀpGr against the usual o. व्यस्यत्.

व्यत्ययेन appearin in good o. सुसंवृत्त mfn Pariv

bad o. दुर्दा PT 10.109.4 being in every o. of life

सर्वश्रमिन् mfn Kaiv'p the being in regular o. सायिका

L, क्रमास्ति being well in o. सुप्रवृत्त mfn with bel-

ongin to any o. of जातीय mfn ifc (Aprāt 4.28,

Pāṇ 5.3.69 & 4.9, 6.3.35, 42 & 46) Kātyār, etc belonging

to every o. of life सर्वश्रमिन् mfn Kaiv'p to ^{bring} bein

into o. अपिक् TS, TBr, PBr to cause to put in o.

विधा caus विदधापयति MW causer of o. धामधा

m RV 9.86.28 compact o. नियक् RV 10.20.10 contrary to

o, सैदर्भ विरुद्ध MW (in law) direct o. of the castes

आनुपूर्वम् , आनुपूर्वी Mn, Yajñ, etc easy to be kept in o.

सुयम् mf(आ) n RV, AV, VS सुसाध्य mf(आ)

n Pancar established o. of things धर्मन m establish-

ing o. वयुनाथ, वयुनाथा mfn MaitrS establishment of

good o. (in a state etc) स्थिति f Ragh the existence

of one o. only एकाग्र्यम् Gaut 3.36, Comm on Vyayan

fixed o. कृतु m (In 1.72) RV 1.162.19 following

the same o. सत्रत mf(आ)n RV gone over in due o.

अनुक्रान्त mfn good o. सुविधानम् Kam o go through in

o. अनुक्रम having a particular o. कालित mfn with,

In 9.166 having the household utensils kept in o.

संयतोपस्कर mfn Yājñ in continuous o. अनुषक् ind

(gana स्वरादि) RV 5.16.2, etc in due o. आनुपूर्व्यात्

abl आनुपूर्वेण, आनुपूर्व्या instr यथाग्राह्य

यथायोगम् (KātyŚr, Mn, Bh, etc), यथायोगेन

(Kām) ind MM _____ वयुनशः ind RV in o. क्रमतः

ind _____ अनु ind (as a separable preposition

with acc) Pāṇ 1.4.186 _____ अनुलोम mf(आ) _____

कृप्त mfn AitBr, ŚBr, SāṅkhŚr, etc in o. that यद्

RV, etc _____ यतः (with ^{pot}~~pot~~) ind BhP _____

यथा ind RV, etc _____ यस्मात् ind R _____

येन ind (with pres or fut or pot) _____ यत्र ind

RV 3.32.14, 9.29.5 _____ याभिस् ind RV 8.1.8 in o.

that not न चेद्, नो चेद्

Bh 2714, R 5.80.24

नेद् RV, AV, VS, Br in o. that surely not मा नु

in o. to kill मृत्युहेतवे in the o. mentioned यथाशुहेतम्

ind RPrat in proper o. यथाधर्मम् ins SBr, B, etc in

regular o. अभिसंस्थम् ind CopBr in right o. अनुनिधानम्

ind Gobh सुविधानतः ind keeping within the

fixed o. कृतावन mf(अरी) n to keep in o. यम्

caus यामयति, यमयति, यमयेत सूद् cl 1

सूदते RV, AV, caus cl 10 सूदयति, सूदयते PV, AV,

VS kept in good o. ससंस्कृति mfn R संयत mfn

last in o. अन्त्य mfn maintainer of o. (Indra)

धर्मकृत m P 8.87.1 maintaining o. धृतव्रत mfn

Gaut the natural o. of words in a sentence अन्वयः

not a wrong o. अपापवशासम् SBr not being in o.

अयशास्थित mfn Kād not being one's proper o. अस्थानिन

mfn AsvSr not giving a rival o. अप्रतिशासन mfn of

fixed o. (Savitri) धृतव्रत mfn RV, SBr the o. of a

householder गाहस्थ Gaut 3.36, Ath 1.3, P 2, etc the

o. of a house holder or Grihastha गृहाश्रमः Mn 6.1,

MBh 1.12, BhP 5 the o. of a Kshatriya क्षत्रियता

AitBr 7.24, क्षत्रियत्वम् Mn 2.13957 the o. of a sentence

वाक्यविन्यासः W the o. of a song वर्णः (वर्णम् g

अथर्वोद्दि) (ifc fआ) o. of colours वर्णक्रमः

Kātyār, Sch the o. of creation सृजिक्रमः Mn o. of

letters वर्णमाळा L the o. of libation सेवनक्रमः

VPrat the o. of performing religious ceremonies अनुष्ठानक्रमः

o. of proceeding prevalent in the world लोकविधि m

BhP the o. of the father of a family गार्हस्थ्यम् Gaut

3.36, MBh 1.3, R 2, etc ' o. of the gods ' (N. of wk)

देवानुक्रमः the o. o the mother of a family गार्हस्थ्यम्

Gaut 3.36, MBh 1.3, R e, etc the o. of the religious stu-

dents लिङ्गम् (once लिङ्गः NrisUp, ifc f आ, ई

only in विष्णुलिङ्गे) W ' o. preserver ' (a king)

कल्पापालः Rājat out of due o. विकल्पित mfn S,

KātyŚr out of o. निष्पद्ययन्त mfn Bālar o. of words

वचनक्रमः W o. to संदेशः (ifc f आ) (gen

or loc) Kaus', MBh, etc (with Saivas) a particular o.

मण्डकिन् mfn possessed of caste and o. वर्णाश्रमवत् ,

वर्णाश्रमिन् mfn BHP regular o. समन्वयः Kap, Bādar,

MBh, etc to set in o. कृप caus कल्पयति, कल्पयते

RV, AV, AitBr — निष्कृ निष्करोति, निष्करोते RV, TS

— इष्कृत mfn setting in o. इष्कृतृ mfn

the standing in regular o. साशिका L, क्रमास्थिता

successive o. वीप्सा Aprāt, Pān, Śamk ' upholding o. '

(applied to the gods) वर्मयुत mfn want of o.

अक्रमः (in rhet) _____ प्रक्रमभङ्गः Kāvyaṁ, Sch

_____ अपर्यायः _____ आशिते f Kād with regard to

o. अन्वावृतम् ind SBr .

to be in order संकृप संकल्पते ChUp to be

put in o. समाधातव्य mfn Hit _____ समाधेय mfn R

to place in o. व्यूह व्यूहति (ep. also व्यूहते)

Mn, Bh, etc _____ उपसमाधा, उपसमादधाति Das _____

यत cl 1 यतति RV placed in o. व्यतिरिक्त

mfn Bhag _____ गुफित mfn W to put in o. गुप्त caus

योजयति

Pajāt

अनृतृप् caus अनकल्पयति

ŚBr, etc

प्रगुणीकृ

Car, Pañc

यम

caus

यामयति, यमयति, यमयते संवृ संवृणोति,

संवृणुते

Kathās

सत्कृ सत्करोति, सत्कुरुते

Mn, MBh, R, etc

संचि संचिमेति, संचिनुते

ŚBr, ŚrS, Bhatt

संनम संनमति, संनमेते

RV, AV, VS, Br

समं कृ समनुग्रह

समनुगृहीते

समनुगृहीति,

MBh

समाधा समादधाति,

समाधत्ते

MBh, Hit

सूद

cl 1

सूदते PV,

AV, caus cl 10 सूदयति, सूदयते RV, AV, VS put

in o. परिकर्मित Var, Sarvad _____ प्रगुणित mfn Balar

Panc _____ विहित mfn RV, etc _____ सम्पादित mfn R.

to put in o. with शैशास शैशास्ति (instr) TS putt-

ing in o. निवेशः (with स्थाने) car _____ अभिष्ठा

(with acc) TBr _____ सक्रिया Kāv, Kām _____

सम्प्रवर्तिन mfn Car _____ सूदन mf (आ, ई) n RV,

AV, Paipp quite in o. वार्तितरक् ~~mf~~ mfn Pat read in

due o. अनुक्रान्त mfn to reduce to o. प्रसाध caus

प्रसाधारगति

AV, Kām, Ragh, Susr to relate in o.

अनाश्रमिन

one of the ten orders of ascetics founded by Śaṅkaracārya (its members add the word Tīrtha to their names)

तीर्थ

rarely तीर्थः NBh one who does notbelong to any of the four Āśramas or religious o. to whichBrahmans at different periods of life are bound to attachthemselves

अनाश्रमिन

one who does not follow anyof the four Āśramas or religious o. to which Brahmans at

different periods of life are bound to attach themselves

अनाश्रमिन् m.

ordered adj I आश्रित Mn 2.245, R, etc _____

आश्रित MBh 1.6310, R, etc _____ समाश्रित Hariv

_____ प्रश्रित (fr. caus) _____ अनुश्रित _____

आदिष्ट Śak _____ व्यादिष्ट MBh, Kāv, etc _____

प्रतिस्मादिष्ट

P, MarkP

निदिष्ट

Var .

अभिप्रसूत

II अनुयुक्त

निदिष्ट /

Nir

नोदित
नियुक्त /

MBh, Bagh 12.59

नियुक्त MBh, Kāv, etc

नुत्त

W, नुदित

MBh, नुत्त

MBh, R

प्रनोदित

MBh, R

प्रनोदित

W

प्रयुक्त
निदिष्ट /

Gobh, 'har,

प्रेषित

etc

निदिष्ट /

Vop

विहित

RV, etc

शिष्ट

AV, etc

सिनोदित

BhP

सम्प्रेषित

MBh

स्थापित

W .

ordered ' to Pat ' अशने आवापितthat ~~shod~~

which has been o. અભિપ્રાયિત Br well o. સ્પષ્ટિત DV, TBr.

to be ordered અદેશ Panca નિદેશ

MW અનુયોજ્ય .

not to be ordered અદેશ .

having ordered અનુશીલ્ય ind part .

orderer n धातृ m RV, etc .

one who orders अदिष्ट m VarBr उद्दिष्ट

mfn L what o. निदिष्ट m who o. निदिष्ट m .

ordering adj अरुन्कार Pan 6.3.70, Comm _____

निदिष्ट m .

ordering that तस्मिन् RV 1.61.4 .

ordering n आज्ञापनम् — अनुशिष्टि f

— प्रणोदः W .

orderly adj क्रमक W — अनुपूर्व f(आ)

— अनुपूर्व KātyŚr — अनु ind (when prefix-

ed to nouns, especially in adverbial compounds) —

अविकल Śis 11.10 .

orderly disposition व्युत्ति f W the performance

of one ritual act for all objects in o. succession before

performing another act for all objects in the same order

पदार्थानुसमम्

AsvGr, Sch, etc .

an ordinal number in the feminine gender पूरणी

Pāṇ 5.4.116, etc .

ordinance n विधि m Grās, n, Bh, etc

विधानकम AgP आचारः (ifc f आ Yājñ

1.87, etc) कल्पः (= विधि, न्याय) RV 9.9.7,

AV 8.9.10, 20.128.6-11, Bh देशः W

धर्मः (rarely धर्मम् अर्थादि)

निदर्शनम् W (?) विरोधी W व्रतम्

(ifc f आ) RV स्थिति f ŚBr, etc .

according to ordinance धर्मणश्चरि any sacred

धृतिविषयः bearing the o. व्रतभूत mfn TS, ŚBr

1rs containing an o. with regard to विद्यार्थिन mfn 'comp)

Nyāyas, Rājat divine o. देवहिति f 13.13865 a good

o. सुविधि • m Kathās o. of the aged वृद्धानुशासनम्

Nal a royal o. सैरशा Siva's o. शिवशासनम्

| deprived of established ordinances आचारहीन
~~deprived of established ordinances~~

mfn Mn 3.165 deprived of religious o. लुप्तधर्मकिय mfn Mn

8.226 having desirable o. (said of the gods) प्रियव्रत

mfn RV, SBr, KatySr having many o. (said of Soma)

पुरुव्रत mfn RV observing religious o. व्रतमा

mfn RV, VS, Br one whose o. are true सत्यधर्म mfn Up

सत्यधर्मेन mfn RV, TS, AV, TBr the o. practised by

the Jinas जिनकल्पः Jain (HParis 11.3) well versed in

o. वयुनाविद (वयुनविद) mfn RV .

ordinarily बाहुल्येन ind Samk, Pan, Sch, Jatakam,

बाहुल्येन ind Sand .

ordinary adj सामान्य f(आ) MBh, Kāv, etc

सम f(आ) Mn, MBh, etc प्राकृत f(आ,इ)

SBh, etc लोक्य f(आ) SBh, MBh इतरजातीय

निय f(आ) Br, SrS, Mn, etc प्रसृत

SBh, Kāth वार्त्त ĀsvGr .

belonging to ordinary life लौकिक f(ई) SrS, Mn,

MBh, etc conforming to o. limits लोकसीमानुरोधेन

Kāvyaḍ an incident of o. life लोकस्थलम् L in o.

speech लौकिकेषु ind लोके not common among o.

people अलोकसामान्य

Malatim not produced in the

o. course of generation अयोनित f(आ) MBh, etc,

अयोनिसम्भव L, अयोनित MaitrS occurring in o.life

लौकिक f(ई) 'SrS, In, MBh, etc o. actions लौकयात्रा

In, MBh, Kāv, etc an o. letter लौकलेखः Cat o. life

व्यवहारः Pat, BhP, Hit लोकाः m pl GrS, Nir,

In, etc an o. man प्राकृतमानुषः इतरजनः

Sārng o. men लौकिकः 'Sāmk, Sarvad passing beyond o.

limits लौकसीमातिवर्ति, लौकातिग, लौकातिद्वय Sāh

a person's o. occupation लौकिकम् ShP .

as in the ordinary life लौकवत् ind Jaim, TPrāt,

Comm in o. life लौके .

a particular ceremony of ordination कलाहान f .

ordure n I शकृत n RV, etc — शकम AV

— पुरीषम 'SBṛ, etc (ifc f ई whP) — गूथः

(also गूशम g अर्धर्चादि) — विष् f Mn, Yājñ,

varBr, etc — वर्चस n Rājāt, Susr — वर्चस्कः

वर्चस्कम (g अर्धर्चादि) Pān 6.1.148 — अवर्चस्कः

Pan 6.1.148 कल्कः, कल्कम् L दूयम्

निष्पद् f RV, TS पूतिकम् W

शमलम् (Un 1.111 L शोधनम् Bījag

समलम् L .

bearing ordure शकम्भर mfn AV feeling on o. विड्भुज

mfn In 12.56, विड्भोजिन mfn Pāncar freed from o. विपुरीष

mfn SBr having o. at the feet शकुत्पदी g कुम्भपद्यादि

into o. विष्ठासात ind HYog making o. शकुत्कार mfn W

' o. maker ' (~~ak~~ a kind of bird) विट्कारिका L

produced from o. विड्ज mfn Yājñ smeared with o.

अमेधालिप्त mfn In 4.56, BhP to be turned into o.

विष्ठासात् (with असृ).

ore दारु n L पर्वतधातु m Amrit p .

~~xxxx~~or else अथ वा .any organ containing or secreting blood (as theheart, liver or spleen) रक्ताशयः W any o. senseस्थानम् (स्थानः Siddh) BhP the being pronoun-ced with the same o. एक्स्थानत्वम् TPrāt, Sch belongingto another o. (as a sound) विस्थान mfn RPrāt the

condition of being an o. of sense इन्द्रियत्वम् Kap an

external o. बहिष्करणम् Kām the female o. स्त्रीव्रणः Kpr

स्त्रीभगम् Nir 3.16 स्त्रीन्द्रियम् Divyāv

साक्षिणी n du सम्पादनम् (only L) the fema-

le o. of generation बुरि f Gal बुद्धि having a great

male o. महाकिङ्क mfn MBh having but one o. of sense

एकेन्द्रिय mfn L in regard to the o. of the utter-

ance रथानतः ind the male o. शैपः AV, AI, VS, TS

शैपः n AV, SāṅkhBr, Car शैपः n

Susr, VarBrS _____ शिवः (only L) _____ समस्वजः

L male o. o. generation पुरुषाङ्गः, पुरुषाङ्गः the

mental o. of action कर्मबुद्धि f 11 an o. of action

(five in number like the **five** organs of sense, viz hand,

foot, larynx o. of generation, and excretion) कर्मेन्द्रियम्

MBh, Mn 2.91, Vedāntas 91, etc o. of generation लिङ्गम्

(once लिङ्गः Nrisp, ifc f आ, ई only in विष्णुलिङ्गे)

Mn, Hariv, Pur, etc _____ अभिसंदेशम् MBh 5.7494 _____

(female) साधनम् (ifc f आ) Sah _____ (male)

साधनाम् (ifc f आ) Sāh the o. of generation of

any female animal श्वजः Susr, L the o. of generation

of any male animal श्वजः Susr, L the o. of hearing

ज्ञानम् f Kāv, VarBrS, Kathās the o. of knowledge

विज्ञानम् Bhp, मनस an o. of sense बुद्धीन्द्रियम्

Mn, Kap, Susr, etc _____ इन्द्रियम् AV, Susr, Mn, Bagh,

Kir, etc _____ करणम् VPrāt, Pārṣ _____ कारणम्

Bagh 16.22 , etc _____ हृषीकम् (Un 4.27) Hariv,

Bhp _____ अक्षम् _____ अक्षतम् n Bhp _____ आकर्षः

L स्वम BhP 8.3.23 गुणः L

गो m or f BhP 7.5.30 ब्रह्मणम Yacas 1.41

देवः (देवम L) Mund p 3.1.8, 2.7 प्रज्ञामात्रा

KaushUp प्राणायनम BhP भावः L

विषययिन् m L (only) विषयिन् n L

स्रोतस n SvetUp, B, etc, स्रोतस (ifc) the o.

of sight चक्षुरिन्द्रिय Susr the o. of smell गन्धेन्द्रियम्.

Susr 3 ' o. of speech ' (the mouth, etc) वक्त्रम् Mn,

ह, etc वक्त्रम् VPrāt, PārGr ' o. of taste '

(the tongue) रसनेन्द्रियम् Susr the o. of utterance of

any letter वर्णस्थानम् Ragh the o. of utterance of any

sound वर्णस्थानम् Ragh स्थानम् (स्थानम्

Siddh) Pāṇ 1.9 , Sch, Prāt, Sarvad the o. which perceives

form and colour रूपेन्द्रियम् Susr an outer o. बाहिरिन्द्रियम्

an outer o. of sense बाह्येन्द्रियम् Vedāntas the state

of being an o. of sense इन्द्रियम् Kap transmitted by

means o an o. (of the body) संकरणम् f(द्रका) Sand,

Sch the upper part of the female o. सोमनासा uttered

by the same o. of speech एकस्थान mfn Comm on TPrāt

a vital o. प्राणाः m pl .

bad organs of sense केदिन्द्रियगणः Bhp 10.60.35

being pronounced with the same effort of the o.

समानाश्रयत्न mfn VPrāt, APrāt, Sch deprived o. of

sense विकरण mfn Bādar, Sch done with the o. of

sense इन्द्रियकृत mfn the 5 o. of action (viz hand, feet

larynx, and o. of generation and excretion) पञ्चैन्द्रियम्

the five o. of sensation प्राणाः m pl having 5 o. of

sense पञ्चैन्द्रिय mfn MBh the 5 o. of sense पञ्चवर्गः

पञ्चैन्द्रियम्

(viz the eye, ear, nose, tongue, and skin) पञ्चैन्द्रियम्

W (with Buddhists) the five o. of sense with nanas or

mind आश्रयः the five o. of vitality प्राणाः m pl

having bad o. of sense दुर्हषीक mfn MBh 3.13951

having feeble (i.e. unrestrained) o. of sense दुर्बलैन्द्रिय

mfn MBh having inner o. प्रत्यक्ष mfn DhP having no o.

of sense निरिन्द्रिय mf(आ) n L having the o. of

sense restrained यतैन्द्रिय - mfn MBh lord of the o.

करणाधिपः T (with the Pāsupatas) a N. of the o. of

perception and action, of Buddhi, Ahamkāra and Manas

कारणारण्या o. of action कर्मेन्द्रियाणि the o. of generat-

ion राजचिद्रुक्म L (in Sāṃkhya) the o. of sense

नियतानि n pl पञ्चदेवत mfn

बुद्धीन्द्रियाणि

इन्द्रियग्रामः

the o. of sense collectively (बुद्धीन्द्रियाणि) edāntas 232,

Mn, इन्द्रियवर्गः performed with the o. of sense इन्द्रियकृत

mfn together with the o. of sense सैन्द्रिय mfn Mn 1.50

touching the o. of sense प्राणोपस्पर्शनिम् Gaut .

' organic ' (as a disease) adj दौर्बल्य Kor .

an organic and incurable disease दौर्बल्य, दौर्बल्य

L AV all o. matter भूतारब्धानि n pl (?) Kull the o.

nature (including plants) तिर्यग्योनि f In 4.200, 13Bh

13, F 7, etc the o. world (including plants) तिर्यग्य

m n Jaim .

badly organized दुष्कृत mfn ŚBr 8.6.2.18, 18h,

etc (in Vedānta) an member of an o. body आचार्यसभा L.

orgy n व्यसनासवः

VarBrS .

the orifice of the ear शष्कुल (ifc) Pān 1.2.49,

Sch, शष्कुलि, शष्कुली f Yājñ, Susr the o. of womb

योनिद्वारम्, योनिमुखम् Susr .

origin n I प्रभवः Up, In, Bbh, etc दक्षवः

प्रभवनम् प्रभूति f Tāndr

समुद्भवः (ifc f आ) In, Bbh, etc सम्भूति f

, etc भवः Yājñ, Bbh, Kāv, etc भावः op

_____ सम्भवः In, Mh, etc _____ उद्गमः Susr, Rash,

Vikr, Ratnav, etc _____ आगतत्वम् Pas' _____ आगमः

In 8.401, E, etc _____ गति f Ch'p 1.8.4f, In 1.110,

P, Mudr _____ आपति f Pas' _____ मूलम् (or मूलः

g अर्धर्चादि ifc f आ or ई) In, Mh, etc _____

प्रकृति f Mricch _____ बीजम् (ifc f आ) Ch'p,

Mh, Kav, etc _____ योनि m f (in Rv only m, f some-

times योनी) RV, etc _____ उत्पत्ति f Susr, Mh,

Yajn, etc _____ समुत्पत्ति f In, Mh, etc _____ उत्सन्नत्वम्

समुसादः Sarvad व्युसति f Nyāyam, Sāh,

Top उपपत्ति sis उसादकम् L

जन्मिन् n RV 3.26.7, 7.33.10, Aṅ, VS, etc

आजननम् MBh 1.3756, 4561 जनित्रम् RV, AV,

VS, TBr 2, MBh 5.2580, Hariv 14730, जनिमन् n RV 2.

35.6, 3.1.4, 4.10.142.2 जानम् RV 1.37.9 & 95.3,

5.10, AV 7.76.5, ŚBr, 3.2.1.40 जातम् RV 1.156.

2 & 163.1, RV 3.31.3 आरम्भः ŚBr, KātyŚr, Megh.

II अभ्युत्थानम् MBh 12 — आकरः —

आश्रयः — उद्धानम् Susr — कारणम् —

कार्गम् L — नाभि f — निबन्धः MBh 2.

2532 — निबन्धनम् Mn, MBh, etc — परिग्रहः

MBh — प्राक्रिया Sarvad — प्रवृत्ति f MBh —

प्रसवः (ifc f भ) VS, etc — (fir) मातृका

Kāv, Kathās, Pur — वशः L — विशेषः

MaitrS, VarBrS, BhP — संमायोगः — समुत्थानम्

(ifc f भ) Susr, Hariv, Kāv — सम्भवः BhP

सर्गः BhP .

according to origin यथोद्भवम् ind BhP

प्रतियोगिनि ind SBr anything having an o. and therefore

liable to be destroyed again लिङ्गम् (once लिङ्गः

आ, ई
NrisUp, ifc f ~~विष्णुलिङ्ग~~ only in विष्णुलिङ्ग) Kap the

being an o. योनिलम् NrisUp, Kum बीजलम्

Nilak being at the o. प्रभव्य mfn Laty being one's

own o. स्वसम्भव mfn BhP being the o. of all being

भवभूत mfn SvetUp connected with the place of o.

सर्गोनि

mfñ AV, TS

different o. विजाति

f W

esp. common o. नाभि

f PV, etc

having a brilliant placeof o. (said of the~~Maruts~~ Maruts)

भाजज्जन्मन्

mfñ RV

having a common o. with

सर्गोनि

mfñ

(instr)

RV, AV

having an o.

जनिमत, जनीमत

mfñ

Bader 3f. Sch

having eight places of o.

अष्टयोनि

mf(ई)

in AV 8.9.21

Tār

having its

~~o. destroyed~~

दग्धयोनि

mfñ

hav-

ing

its o.

in both

पुत्रयसम्भव

mfñ

' having its o.in food(^{chyle,} cycle, etc)

भोज्यसम्भवः

L

having no o.

अनुसादः

mfn Subh 1

having the same o. समानजन्मन्

mfn SBr like o. सज्जहाम्

FV an inquiry as to the

o. of a opinion (?) कैतोमतम्

MantraBr 2.4.8 the

lowest o. अन्त्ययोनि f In 8.68 low o. हीनयोनि m f

W of ancient o. (said of kings) पुराणोनि mfn Bh

of an unimportant o. अयोनि m f Bh 13.1885, अन्त्ययोनि

of an unworthy o. अयोनि mf Bh 13.1885, अन्त्ययोनि

of human o. मनुष्यप्रकृति mfn Apast — फुल्लजान

mfn SBr of lowest o. विदूरविगत mfn BhP of low o.

अपिशारय mfn Buddh किञ्ज mfn Bhatt 6.

133 जघन्य mf(आ)n(g दिगादि in comp Pan 2.

1.58, ifc ह वर्यादि Hariv 5817, R 2, Pancat, Bhp 7.

11.17 गोत्रिक mfn Col वियेनि mfn MBh,

(Nilak) of noble o. अजनेय mf(ई)n KatySr,

MBh जैन्य mfn RV of the lowest o. अन्येयानि

mfn of the same o. एक्येयानि mfn in 9.148 of this o.

एतद्येयानि mfn Bhag one who has received o. लब्धोदय

mfn Kum o. of a god देव्येयानि m f Br the o. of all beings

भूतयोनि f KaivUp — भूतप्रकृति f Nir 14.3 the

o. of any composition (as of a poem, of the plot, of

drama, of a magical formula etc) बीजम् R, BhP, Dasar

Pratāp the o. of a play कारणम् Sāh the o. of a

poem कारणम् Sāh the o. of a word शङ्खयोनि m BhP

the o. of counsel मन्त्रबीजम् Kām o. of ownership

स्वलोपति f W the o. of Soma plant सोमोपति

f Cat the o. Soma, the moon सोमोपति f Cat o. of

शङ्खोपति
sound ~~शङ्खोपति~~ f TPrāt (applied to air)

शङ्खसम्भवः

Hariv (the tale of) the o. of the Līṅga११ १
लङ्कावृक्षम्Balar the o. of the world संसारबीजम्Sarvad o. of high जनित्र (with परम) AV 1.25.1the place of o. उद्धवक्षेत्रम् Pas' आकरः

जनित्रम्

RV, AV, S, TBr 2, MBh 5.2580, Hariv 14730

परिजा

AV

प्रस्थानम्

principal o.

मूलजाति

f L quality of a place of o. योनिगुणःrelating to o. औसत्तिक mf(ई)n Lāṭy, BhP, to thesection about the o. (of the gods) (N. of ch of the

~~book~~ first book of the 13h) ^{साम्प्रतपर्वन् २} 'sprung from a low o. (an

animal) ^{विशोनिज} mfn 13h superiority of o. प्रकृतिश्रेष्ठता

In 10.3 time of o. ^{हस्तिकालः} without o. (said of

Brahma) ^{अयोनि} mf Kum 2.9 .

become an origin ^{मूलभूत} mfn 13h .

to have origin (esp in gram) व्युत्पद्यते व्युत्पद्यते

sis 10.23 .

original adj मौलिक Sāṃkhyapr, Introd _____

मूलिक Tattvas _____ मूल Cat _____ प्राकृत

f(आ, ई) ṢBr, etc _____ प्रकृतिभूत _____ औत्पत्तिक

f(ई) Lāṭy, BhP, etc _____ आदिम f(आ) Pāṇ,

Pat, L _____ प्रथम f(आ) _____ प्रथमज

or प्रथमजा RV, etc _____ स्वाभाविक f(आ, ई)

Up, 103h, etc _____ अपाकज _____ अयोनि mf _____

प्रभव्य Lāṭy _____ प्रत्यात्मिक Car _____ वैजिक

not original अप्राकृत _____ प्रख्यात /asar.

as in the original form प्रकृतिवत् ind | pal assum-

ing an o. form समापत्ति _____ f APrāt become the o. मूलभूत

being in the o. condition प्रकृतिभूत being in the o.

state प्रकृतिस्थ Yājñ, Kāv, Var, susr, (also प्रकृतिस्थित

Var) प्रकृतिष्ठ Car _____ प्रकृतिभूत being spoken

of as the o. subject of discussion प्रकृतीवत् Sāh (in

gram) being the o. form स्थानिभूत Pān, Sch (in

Sāṃkhya) belonging to Prakṛiti or the o. element प्राकृत

f(आ, ई) to be restored to its o. form समाचय

Prat̄ the capacity of resotartation to an o. position

स्थितिस्थापकः Bhāshap̄ the condition of being the o.

form of anything प्रकृतिलभ Kap, Sulbas condition

of o. and counterfeit विम्बप्रतिविम्बभावः Pratāp̄ (in Sāmkhya

) derived from Prakṛiti or the o. element प्राकृत

f(आ, ई) employed in the o. sense मुख्यार्थ Siddh

forming the o. text शान्यासिक Pat on 3.2.107, Vārtt 2

having the o. accent of the first member of a comp

पूर्वपदप्रकृतिस्वर

having the o. form प्रकृतिमत

MBh having the o. sense प्रकृतार्थ having the o. shape

प्रकृतिमत

MBh in the o. manner यथायौनि

ind

Lāṭy like the o. element स्थानिवत् in Pan 1.1.56

the o. Abhidharmasastra मूलगमिधर्मशास्त्रम्

Buddh

o. and counterfeit बिम्बप्रतिबिम्ब (ibc) an o.

Bṛihati प्रत्यक्षबृहती

ŚāṅkhŚr o. cause मूलकारणम्

TPrāt, Comm Śāṅk on BrĀrup, Kathās the o. cause of the

universe प्रधानात्मन

m o. conception उपक्रमः

Ragh, Rājat, Pāncat, etc o. condition प्राकृतलम् KātyŚr

the o. condition of anything प्रकृति f Prāt, Nir, jaim,

the o. vāravatī मूलद्वारवती Cat an o. edict

नस्तुशासनम् Rājat ' o. fire ' (the house holders

sacred fire) पूर्वाग्नि m AV, ŚBr, KātyŚr o. form

निदानम् Br _____ (for which anything is substitu-

ted) स्थानिन् m Pān, Sch the o. form of anything

प्रकृति f Prāt, Nir, jaim, Sch o. form व्योमाश्व्यम्

L, मूलकारण _____ सदसदात्मकम् L (in phil)

the o. germ out of which matter is evolved मूलप्रकृति

f Sāṃkhyak, Pāncar, etc (IV 82) the o. home प्रथमवसति

f Vcar the o. letter i प्रकृतिभूतकारः MW o. matt-

er बीजद्रव्यम् Bhpr o. meaning प्रथमाभिधेयम्,

प्रथमाभिधेयता 'Sis' — स्वार्थः Sāh, Vedāntas,

TPrat, Sch ' o. property ' (capital) मूलवित्तम् L

the o. Rāmāyana i.e. Vālmīkis Rāmāyana मूलरामायणम्

Parvad o. region of form (with Buddhists) रूपधानु

m Buddh an o. residence मूलराशनम् Ragh o. seat

of form (with Buddhists) रूपधातु m Buddh the o.

Siddhanta of Pulisa मूलपुलिशसिद्धान्तः VarBrS ,

Comm the o. sound i प्रकृतिभूतकारः MW the o. spirit

तत्पुरुषः Kāth 17.1, Tār, 10.1.5f, Lingap 1.13 o.

state प्राकृतत्वम् Kātyār o. subject प्रकृतम् MW

o. substance प्रकृति f Prāt, Nir, Jaim, h an o. text

स्वर्यपाठः TPrāt, Sch preserving an o. meaning

unchanged स्वार्थिक Pān , Sch, Say the son of the o. Pan

नारायणः that into which a thing goes black, i.e.

an o. type न्यायः TS, Br, Mn, 123h, etc the state of being

like the o. form स्थानिवित्त्वम् Pāṇ, Sch, स्थानिवद्भावः

Pat .

originality n स्वतन्त्रता Cat

originally जन्म instr ind RV, AV 9.4.24, TS

2 निदानेन ind Br.

(in phil.) 'originant' n मूलप्रकृति f Sāṃkhyak,

Pañcar, etc (IW 82).

originate (from) vb I प्रभू प्रभवति (rarely

प्रभवते) (abl) ŚBr, etc, प्रभू — भू caus

भावयति rarely भावयते Pur, Sāh — उत्पद्

उत्पद्यते — व्युत्पद् व्युत्पद्यते Śis 10.23

— उपजन् उपजायते

MEh, BhP, Mn, Hit,

Suśr, etc — उज्जन् \bar{A} — विजन् विजामते

RV, etc — प्रसू mostly प्रसूयते ~~rarely~~ rarely

प्रसूयति Mn, MBh, etc.

II आभू आभवति RV, AV, ŚBr —

(from) उत्था उत्तिष्ठति, उत्तिष्ठते RV, AV,

ŚBr, TS, MBh, Kathās, etc — उत्पत् उत्पतति MBh,

BhP — उदीर् उदीते RV, AV — उद्धृत् उद्धतति

ŚBr 14.5.1.5 — उन्मिष् उन्मिषति Rājāt,

Kathās, etc — निवृत् निवर्तते ŚBr, Up, etc

— प्रवृत् प्रवर्तते (ep. also प्रवर्तति) वे

Ṽs, Br, MBh, etc — वृत् cl 1 वर्तते (rarely वर्तति)

BhP — सिध् cl 4 (Dhātup 26.83) सिध्यति (ep. also

सिध्यते) BhP — (from) उद्या उद्याति Rājat,

Naish — (from) अधिसंवृत् RV 10.129.4.

to originate in addition उपजन् उपजायते to

o. in an excessive way अतिभू MBh 8.4511..

originated adj उपजात MBh, Daś, etc —

उत्थित RV, Mn, MBh, BhP, etc — उदेयिवस BhP

10.31.4 — निवृत्त Mn, MBh, Kāv, etc — प्रोत्पन्ना

BhP — व्युत्पन्ना .

originating adj उत्थ (generally ifc) Bhag,

Kathās, Rājat, Pañcat, etc.

originating by day दुसम्भव Var o. from आज्ञा ^{नेय}

f(इ) (in comp) Buddh ~~originx~~ o. in no other अनन्य ^{भव}

o. in one's self रवोत्थ ChUp, Sch, स्वोत्थित Kathās

o. with रूप्य ifc Pāṇ 4.3.82, तस्मादागतः o. with no

other अनन्यभव .

causing to originate उत्थान MBh.

originating n निवृत्ति f Mn, MBh, etc.

origination n (as of the world) आगमन- f R

originator n आहर्तृ MBh, Vikr ____ (primary

germ) प्रधानम् IW 53.2, etc.

originator of any thing प्रवर्तकः MBh, Kāv, etc.

the country of Orissa उत्तराखण्डदेशः .

ornament vb

अलङ्कृ

R, etc

— लुभcaus लुभयति, लुभयते — लुभ caus लुभयति AV,etc — उपलुभ caus उपलुभयति MBh, VarBrS, etc— आलङ्कृ P ३ Ā — उपलङ्कृ उपलङ्कुरुते— लङ्कृ cl 6 लङ्कुरुते cl 4 P Ā, cl 7 ३ Āto wear (an ornament) परिग्रह परिगृह्णाति,~~परिगृह्णाते~~ परिगृह्णाते MBh.

ornament n I भूषणम् (rarely भूषणः MBh 3.

8588) MBh, Kāv, etc — विभूषणम् (ifc f आ)

MBh, Kāv, etc — भूषा Kāv, Kathās, etc —

विभूषितम् R — विभूषा VarBrS, Kām —

अलङ्कारः ŚBr, TBr, etc, अलङ्कृति f Kathās

— अलङ्करणम् KātyŚr, etc, अलङ्कारकः Mn 7.

220, अलङ्कारः Nalod, अलङ्कारः ŚBr, TBr, etc —

मण्डनम् (ifc f आ) MBh, Kāv, etc — मण्डयन्तः

(only L) — मण्डः L — (as jewels, etc) आभरणम्

Mn, Śak, Hit, etc — ललामः, ललामम् MBh, Kāv, etc

— ललामन्ⁿ Vear — गृह्णा DevīP.

II अङ्गः_अ — अभ्यञ्जनम्^{RV} — अवलेपः

L — आकलयः MBh 3.13373, BhP, Ragh, etc —

आनूकम् RV 5.33.9 — आवहम् ŚāṅkhGr 2.1.25,

आवह्यः L — आबन्धः L — आभोगः R

Hariy — (figuratively) उत्तंसः VarBrS, Bālar, उत्तंसकः

VarBrS — उप — उपकार: Suśr, L —

उपचार: Kum, Ragh 7.4 — उपशोभा Śis 13.36,

उपशोभिका AgP — उपरकर: T — उपरकरणम्

T — कण्डम् L — कलाप: Mālav — चित्रम्

RV 1.92.13, ŚBr 2.13 — णः L — निर्णिज् f

RV — निवेशः L — नेपथ्यम्, नेपथ्यः (L) MBh,

Kāv, etc — परिष्कारः MBh 8.1477, परिष्कारः (ifc f

आ) MBh, etc — पिनद्वकः Nīlak — पिश f

RV 7.18.2 — पेशः AitBr, BhP (g गौरादि and

सिध्मादि) — पेशस् n RV, VS, AitBr — मूर्ति

f Megh 19 — मात्रा Kād — विग्रहः MBh, R —

वेषः M (ifc f आ, इ) Mn, MBh, etc — व्यञ्जनम्

RV 8.78.2 — शिल्पम् VS, Br, Hariv, Kathās, BhP

— दम्भ f RV, AV, VS, TBr — शोभनम् —

सारङ्गः (ifc f आ).

another's ornament परभूषणम् W any o. भाण्डम्

(ifc f अ) MBh, R — माणि m (f only L, इ f

Sinhās) RV, etc — कङ्कणम् (कङ्कणः L) any o. used

as a crown किरीटम् (किरीटः gana अधिचोदि) MBh, R,

etc anything put on for o. कल्पनम् MBh 13~~2884~~ 2784

a beautiful foot-o. मञ्जुमञ्जरीः, मञ्जुमञ्जरीम् Rājat

मण्डनः
the being an o. भूषणता Kathās the being o. to

a bright o. विक्रमत् m RV —
mfn (gen) Kāv, Pur bestowing o. भूषणदायक mfn Kām

अलङ्कारिणम्
a brilliant o. विक्रमत् m RV fond of o. विक्रमत्

mfn (Pāṇ 3.2.136) Nir a foot-o. मञ्जीरः, मञ्जीरम्

(ifc ३५) Kāv, Pur a foot-o. consisting of jewels

मणि तुल्यकोटि f Kāv forest-o. वनलक्ष्मी L a golden

०. ^कनिष्क^कपुठः (निष्ककपुठम्?) MBh a golden o. for

the breast निष्कः rarely निष्कम् (Un 3.45 g

अधर्चादि) RV, etc a golden o. for the neck

rarely निष्कः (Un 3.45, g अधर्चादि) RV, etc a gold

०. दीनारः L having a golden o. सुवर्णलंकारवत् mfn

Hcat ^{an} having no o. सुसामयत् mfn L having an o. of

any kind (as a mark) on the ear (of cattle, etc) मायिकर्ण

mfn Pāṇ 6.3.115 having an o. on the crown यूतिन् mfn

Hariv 4440 'having anything as o.' i.e. adorned with

भूषणम् (ifc f with f आ) 'having anything as o.'

i.e. decorated with भूषणम् (ifc with f आ)

Having no o. मुक्ताभरण mfn Subh 'having the law

for o.' (N. of a king) धर्माङ्कुरः Kshitīś 'having

the serpent demon Śeṣha for o. (H. of Vishnu) केशभूषणः

Cat an head-o. similar to crest निर्यूहम् (निर्यूहः L,

often v.l. for निर्यूह) MBh, Hariv, आपीड L a

helmet's o. निर्यूहम्, निर्यूहः (Siddh) MBh, Hariv a

horse-o. रुचकम् L it has been acted as an o. to

तिलकामितम् impers (gen) Nalac 1.20 'a kind of ear- o.

तालपत्रम् Kād 2.28 a kind of head o. पट्टवासिता

L a kind of o. कलापकः MBh — चितविस्तारः Buddh

L — ताडी L — तात्कम् Bu dh, L —

त्रैकुणाक Buddh, L — पदकः L, निष्कः — पार्श्व-

सूत्रकः, पार्श्वसूत्रकम् L — प्राकाशः — मनो m

du RV 8.78.2 — मुरवपुष्पकम् L — मुरवफुल्लकम् L

— राखडी (Pañca d — कचिकः Riktantr —

वाहितकः Buddh — वाली L — व्योमक (gender

doubtful) Buddh — शरण्डः (only L) a kind of o.

for the ears वातिका L a kind of o. on a bow वरणः

MBh a kind of o. on a flag ध्वजारोहः MBh 6.619 a

kind of o. on Indra's banner पिटक mf(आ)n (usually

n) MBh, Var — मसूरकम् L a kind of o. on the fore-

head पत्रपाश्या L a kind of pearl o. प्रातम्बः L a

kind of sea-monster (represented as an o. on gates) मकरः

VS, etc a kind of sea-monster (represented as an o. on

head-dresses) मकरः VS, etc a kind of woman's o. न्योचनी

(prob) RV 10.85.6 'the light i.e. the o. of' प्रदीपः

(often lfc) (कुलप्रदीप) most excellent o. विशेषः प्रसाधन ।

1111 'o-0-o.' (1111) मुखभूषणम् L, an o. (1111).

of flowers) worn round the ears कर्णपूरः, कर्णपूरम् 1111,

1111, 1111, etc an o. for a woman's loins वसननम् L,

(= कटिभूषण) an o. for the ankles नूपुरः, नूपुरम् (lfc

1 आ) MBh, Kāv, etc MR an o. for the ear कर्णभूषणम्,

कर्णभूषा — कर्णलंकरणम्, कर्णलंकारः, कर्णलंकृति

f कर्णवितंभ m n Vam, Kpr, & c — कर्णभिरणम्

an o. for the feet — कर्णशोभनम् W 7.22.3 — कर्णान्दु, कर्णान्दु

L — शवणपूरकः Śis an o. for the feet नूपुरः,

नूपुरम् (ifc of आ) ITh, Kiv, etc — पादनालिका L

— पादपालिका L — पाषकः BuchnevP an o. for

the feet or ankles (said to be formed like a ^{woman's} ~~man's~~ foot)

हंसकः, हंसकम् Śis 7.23 an o. for the hair

वाल्पाश्या L — वालपाश्या W an o. for the hand

हस्ताभरणम् ITh an o. for the neck कण्ठभूषणम्

कण्ठभूषा L — कण्ठाभरणम् — कण्ठी L —

आधाररूपा an o. for the toes वृद्धिका, वृद्धिकी

Gal — नूपुरः, नूपुरम् (ile f आ) Ksh, Ksh, etc o.

for the wrist कङ्कणम् (कङ्कणः L) Ksh, Bhany, Hit,

etc an o. in the shape of a crescent worn in the upper

part of the ear उत्क्षिप्तिका L an o. made of refined

~~work~~ gold ललाभरणम् R 3.38.19 an o. made of

strings of pearls मुद्राकलापः Kum Caurap the o. of धनजः

ifc L the o. of a house (a virtuous woman) गृहदीप्ति

f Mn 9.26, MPh 5.1403 the o. of anything तिलकः (in

comp) g स्तूत्रादि Pañcat 1.1.92, Kathās, etc (ifc f आ

Rājat 3.375), तिलकम् L the o. of Brahmā ब्रह्मात्मकारः

KaushUp 'o. of justice' (H. of Śri-Govind and Śri-Mahēś-

vara) न्यायात्मकारः Cat o. of pearls मणिसरः Gīt

an o. of small bells घटिकम् W am p- pf small

bells worn round the loins कटिग्रम् o. of speech

वाक्यालङ्कारः L an o. of speech in rhetoric उदात्तः

L the o. of spring वसन्ततिङ्कम् Chandom an o. of the

breast उरोभूषणम् L an o. of the ear कर्णेन्दु f L an

o. of the forest वनार्द्धि f BhP an o. of the neck

वाकालङ्कारम् W 'o. of the race of Rāhu' (N. of Rāma)

रघुवंशतिङ्कः NW 'o. of the Raghu' (N. of Rāma) रघु

Prasannar an o. put on the wrist of a girl before her

wedding हस्तसूत्रम् Kum, हस्तसूत्रकम् L an o. resembling

a bubble बुद्बुदः L an o. round the feet of an elepha-

nt कडः पाम् (कडः पाः L) MBh 3.15757 an o. shaped

like an ichneumon नकुलकः, नकुलकम् L an o. that

makes a tinkling sound घोषः BhP 10.8.22 an o.

tied on the top of a banner - उच्छूडः L an o. worn by

women round the loins वसनम् L, वसना an o.

worn for protection (against evil spirits, etc) रक्षामूषणम्

Susr an o. worn on the ankle खट्व m f W an o.

the forehead ललाटिका L an o. worn on the middle toe

वीरभुद्रिका W an o. worn on the upper arm ^{षण्म} बाहुमूलनिभूत

L a particular o. for an elephant's head नक्षत्रमाता

Kād a particular o. for horses आयान Hear a

particular o. for the ear कनकपत्रम् CauraP —

कर्णदर्पणः L — कर्णपात्री L a particular o. for

the nose नालदम् Cand a particular o. of the ear

कर्णमुकुटः L ^{pa} a particular o. on a chariot नालदम् R

6.75.28 a particular o. on a house कुक्कनासः Vāstuv

a particular o. on a sacrificial post. प्रचषालम्

MBh a particular o. worn by women on the forehead लोचकः

a pearl o. रजतम् (रजतः इ अध्यादि) L a

peculiar o. विशेषमण्डनम् Śak a place (on the body) for

o. आभरणस्थानम् pricch possessed of an o. अलङ्करणेन

mfn Kathās रिंगशेपेड o. अवतंसम्, अवतंसः (ifc

f अवतंसा) R, etc, अवतंसकम्, अवतंसः (ifc

f अवतंसा) R, etc — वतंसा (ifc f आ) Kāv,

Chandom, अवतंस 'a rising Makara' a kind of o. for

the ears (so shaped) उन्मकरः, उद्मकरः BhP 5.21.13

a round o. प्रवृत्तः ŚBr, = प्रवर्त ~~XXXXXXXXXX~~ —

प्रवर्तः AV 'sacrifice o.' (white Darbha grass)

यज्ञभूषणम् Bhpr secondary o. उपभूषणम् —

उपशोभा AgP, Hcat a sort of o. made of precious

stones रोहितः L a ^{tinkling} ~~tinkling~~ o. worn by women ~~XXXXX~~
tinkling

round the waist

घा

a tinkling o. worn round thefeet or toes

शोकृतम्

L used as o. for the head

उत्तंसित

mf n Bhartr

wearing a golden o. round

RV, AV, क

the neck

निष्कग्रीव mf n | निष्कण्ठः mf (ई) n AitBr,

ŚrS, MBh, etc,

निष्कन्

mf n

ŚBr

'woman's o.' (Pan-

darus odoratissimus) स्त्रीभूषणम् L.

to make (anything) ~~anything~~ an ornament for the ear

कपीपूरीक

Kād, Hcar

कपीवतंसीक

Kād to

make anything an o. of pearls मुत्ताकलापी (with कृ)

ind Kum to serve as an o. भूषाम Nom भूषामते

Mcar. ~~xxxxxxxxxxxx~~

adorned with all ornaments सर्वभरणभूषित mfn Nal

decorated with auspicious o. मङ्गलाङ्कित mfn Kālid

decorated with many-coloured o. आचित्र mfn R

'fond of garlands and o.' (N. of an attendant on Skanda)

प्रियमालयानुलेपनः MBh fond of o. प्रियमण्डन mfn Śak

— ततनुषि mfn (Nir 6.19) RV 5.34.3 furnished

with o. उपचारवत् mfn Ragh 6.1 gold used for o.

अलङ्कारसुवर्णम् L having all o. सर्वभरणवत् mfn

Heat having all sorts of o. विश्वपिङ्ग mfn RV

having beautiful o. सुनिष्क mfn RV (perhaps) hav-

ing fine o. सुपिङ्ग mfn RV having o. सहृङ्गार

mfn Pañcat, Kathās — सालङ्कार mf (अ)n Śrutab a

kind of o. for the ears ललाटी L not given to the use

of o. अनलंकरिण्यु mfn the o. on an elephant (esp. red

marks on its head and trunk) बटुङ्गारः L o. with a

girl presented to a Brāhman householder नैवेदिकम् W

the o. with which an elephant is decorated (esp. the colo

ured lines on his head) गजमण्डनम् L putting on o.

आनन्दम् L (in rhet.) want of o. निरलंकृति f wear

ing o. बटुङ्गारधारि mfn R wearing o. on the breast उरस्पेश

mfn Hir wearing the same o. समानालंकार mfn MW a

worker in o. रोचकः R.

ornamental adj अ३.ज L, अ३.जात .

ornamented adj प्रसाधित W — उपशोभित MBh,

MārkP, Suśr, Pañcat, etc — संस्कृत Mn, MBh, etc

— (as an elephant) इटङ्गारधारिन् R — आभरित

Hariv 855 — उञ्जसित — उपस्कृत MBh, R, Mn,

Bhartr, etc — विभक्त Hariv, Kathās — सज्जित

W — सन्नेष W — सृष्ट L — सोपचार f

(आ) Heat.

having the limbs ornamented प्रसाधिताङ्गः f(इ) MW

highly o. अभिनीत L o. with a dādam विरीटमालिङ्ग m

Hariv 13018 'o. with a digit of the moon' (N. of Śiva)

इतिहासभरणः MW o. with earrings काण्डिका (इ)

Pāṇ 5.1.99, Kāś o. with the beverage kīlāla पेयस कीलाल

MaitrS.

ornamenting (the act of) n उपशोभनम् R, BhP

— उपशोभनम् .

the art of ornamenting the ears (one of the 64 Kalās)

कर्णशूषा o. the ears (one of the 64 Kalās) कर्णपत्रभङ्गः

Vātsyāy o. the person with coloured unguents मङ्गल

L, पत्रवङ्गी . ~~the state of~~

the state of being ornamental कङ्करीता Priy.

ornate style of prose कविता Bhartr̥, Prasannar

ornature n मूषावता Kathās.

orphan adj पितृमातृहीन MW — छेमण्डः Un, K,

छेमण्ड, छेमण्डा Gal.

orphanage n आनाथम Kathās.

orpiment n I गोरोचना Gal — कचूरम् Sis

3.2 — आलम् Susr — जातिरूपम् mfn Npr

— तालकम् Bhpr 5.26.48 & 221 — तालः, तालम्

L .

II गोपितम् L — गौरम् Gal — गोशिल्लितम् तम्

L — नटभूषणम्, नटमण्डनम् L — नटरंशकः L

— नागजीवनशक^m L — पिङ्गम् L — पिञ्जरकम्

L — पीतनम् L, पीतकम् (only L) —

पुलकः L — वर्णकम् L — विस्रगान्धि n L

— क्षीप्रियम् L.

bamboo-leaved ~~mf~~ orpiment वंशपत्रहरितालम् L a

bright yellow o. prepared from the ~~maxilla~~ bile of cattle

गोरोचम् L, गोरोचना MBh 13.6149, Vikr 5.19, Kum,

VarBrS, etc consisting of o. हरितालमय mf(इ)n Kum

a kind of o. प्रासादमण्डना L leafy o. तनुपत्रः Npr made

of o. हरितालमय mf(इ)n Kum 'o. like (green)

तालकाभ mf n L a particular kind of o. ^{तालम्} पिण्डहरिः

Bhpr red o. रक्तोपलम् L — कारुजः L a yellow

dye (go-ro-canā, 'o.') गौरी L yellow o. हरितालम्

L — अलम् L, = आल — कनकरसः L —

कबूरम् L — काञ्चनिकम् L — खजूरम् L —

गोदन्तः L — चित्रगन्धम् L — चित्राङ्गः L —

मालम् L — पिङ्गसारः L — पिञ्जरम्,

पिञ्जलम् — पीतम् L — विडालकम् L —

वंशपत्रकम् L — वडारि m L — हरिवीजम् L

yellow o. of arsenic (described as the seed or seminal en-

ergy of Vishnu) हरितालम् MBh, हरेवीजम् .

orris root उग्रगन्धा — कोडित L,

(नशटिका) — शालिनी L.

orthodox adj मथागम ŚāṅkhGr — सम्प्रदायिः

HParīś, Divyāv.

an assertion opposed to orthodox teaching अप्रसिद्धान्तिः

Nyāyad, etc o. doctrine सत्पथः MBh, R, Hariv, etc,

सत्पथ R an o. Vaishṇva आमूलमिन् m L

statement opposed to o. teaching अप्रसिद्धान्तिः Nyāyad, etc

orts n फेल्स

L, फेल्स, फेलि, फेलिन्ना,

फेलि.

Oryza sativa n

न-लुवालि

m L.

oscillate vb

प्रेडोल
२५

Nom

प्रेडोलति
२५

Mālatīm, Pracand

— संचल संचलति

MBh, R.

to be made to oscillateप्रेडोलिय
२५

mfñ Vop.

oscillating adj दोलायमान — प्रेक्षणीत Kād

— कृतावृत्ति Bear.

not oscillating अचपल .

oscillating n दोलः MBh 1.1214 — अन्वोलनम्

— ३१५५.नम् Comm on KātyŚr.

oscillation n आन्दोलनम् L.

the oscillation (caused by) doubt संदेह दोलन MBh.

Os coccygis n पुच्छजाहम् L O. ilium श्रोणि-

फलकम्, श्रोणिफलकम्.

osprey n कुररः Yājñ 1.174, MBh, etc, कुररः

AV, Paris, कुररः L — कौश्याः L — खरः L

— खरशब्दः L — पांडिचरः L — मत्स्यनाशनः,

मत्स्यनाशनः L — समुत्क्रोशः L.

a female osprey कुररी MBh, etc. ~~abounding~~ xxx

~~xxxxxx~~

abounding with ospreys (as a place) कुररान् mfn

Pāṇ 5.2.109, Pat a flight of o. कुररीणां .

Os sepiae n (white cuttle-fish bone, supposed to be

indurated foam of the sea) फेनम्, फेनः (L) Car_____

फेनकः L _____ सरित्कफः Bhpr _____ डिण्डिरः (L)

हिण्डिर, ~~किण्डिर~~ डिण्डिरः (L) Vcar, (ifc अर) Kathās _____

जलफेनः Npr _____ पयोधिजम् L _____ मलम् (मलः) L

_____ महाफेनम् L _____ वार्धिकेनम् L _____ शिङ्गाणः L,

शिङ्गाण, शिङ्गान .

an ostentatious donation

रमप्रदानम्

Heat.

ostler n मन्दुरापाल m Sinhās, मन्दुरापालः. Kād

— मन्दुरिकः Sinhās, मान्दुरिक — मान्दुरिकः

Sinhās.

other adj अन्य m(अः) f(आ) n(अत्) — अन्यम्

RV — अन्यतर m(अः) f(आ) n(अत्) — अपर

f(आ) — अन्तरम् ifc — (of two) इतर f

(आ) — एकतर (n अम्) MBh, ~~Pañ~~ Pañcat, etc

no other अनन्य f(आ) not ~~MBh~~ o. निरन्तर)

f(आ) MBh, R, etc being on the o. side पारीण-

W being there (in the o. world) अमुत्रभूयम् AV 7.53.1,

VS 27.29 belonging to the o. world आमुष्मिन् f(इ)

Suśr, Sāh, Daś crossing to the o. side पारीत W

for the sake of (existence in the) o. world अमुत्रार्थम्

ind Mn 7.95 from the o. world अमुतः ind ŚBr, Nir,

etc going there (in the other world) अमुत्रभूमम् AV

7.53.1, VS 27.29 'having no o. as a Guru' (N. of Krishna)

अनन्यमुक्ता * m Śis 1.35 having no o. (object) अनन्य

f(आ) having no o. ~~न~~ god अनन्यदेन holding in

hand (i.e. quite certain of) the o. world परलोकहस्त

Mricch 8.⁴⁶/₀ in all o. cases इष्ये loc in every

o. case शेषत्वेन an inhabitant of the o. world

आतिवाहिकः L in the o. case पक्षान्तरे in the o.

place अपरत्र Pāṇ 6.1.194, Sch in the o. world

अमुत्र ind VS, ŚBr, etc — अमुष्मिन् (loc sg. of

अदस्) ind L intent on o. business अन्यकार,

अन्यक्रिय Bcar introduction of some o. matter (an

illustration of a particular case by a general truth or of

a general truth by a particular case) अथान्तरन्यासः; Sāh,

Kāvyād, etc loss of the o. world अलोक्यता ŚBr 14 the

o. world परलोकः ŚBr, Mn, MBh, etc — असौ लोकः

परो लोकः — तत्रलोकः HirP not belonging to

any other अनन्यसाधारण on the one on the o. side

अन्यतः

अन्यतः, / on the o. day अन्येद्युः ind AV, etc —

अन्यतः ind on the o. side of पर f(आ) RV,

etc on the o. side of परः ind (as prep with acc)

परः ind (with instr) — परः ind (with abl)

on the o. side of the Gangā पारेङ्गम् ind Pañ 2.1.

18, Sch on the ~~ni~~ o. side of (the mountain) पारेविशोकम्

ind Rājat on the o. side of the Sindhu पारेसिन्धु ind

MBh on the o. side of the water पारेजलम् ind Śis

the one, the o. अन्यतर, अन्यतर — एक, अन्यः,

अन्य, अन्य one without the o. विनान्योन्यम् ind MBh

the o. day अन्येद्युः ind Pañcat o. men इतरजनाः

the o. part

अर्ध

the o. part of anything मिथुनम्MBh the o. side अपरपक्षः ~~the~~ o. than अन्य m(अः)f(आ) n(अत्) — भिन्न (abl or comp) GrŚrS,

Kāv, etc — व्यतिरिक्त (abl or comp) Mn, MBh, etc

'o. than a Sura' (an Asura) अरेतरः BhP o. than परf(आ) Prab 'o. than first' (the second) प्रथमेतरPiṅg, Sch o. than the west अपरेतरा L o. thanthee

लवदन्त्य

Nal 1.20, 12.14, Ragh 3.63

'o. than

visible' (invisible) दृश्येतर 'o. than wide apart'

(dense, etc) विरहेतर L o. than you भवदन्त्य

ML relating to the o. world साम्प्रदाय MW the state

of (being in) the o. world परलोकस्थानम् SBr the

~~xxxx~~ state of belonging to the o. world आमुष्मिकत्वम्

Nyāyam to some o. place ततोऽन्यतम् Mn 2.200 towards

some o. place अन्यतः ind washing one foot with the

o. पादपादधावनम् Gaut.

others (used to indicate a various reading) अपराः,

अपरे m pl Hāla, Sch, अन्ये all the o. शेषाः,

शेषाणि m n pl by 2 ~~mkh~~ o. अन्य f(आ) easily

led by o. अपरप्रणेय for o. परार्थम्, परार्थे ind

not like o. अनन्यादृश f(इ) Kathās a witness

testifying from the report of o. उत्तरसाक्षिन् m.

on the other hand इतरथा ind Yogas —

इतरथा ind ŚBr, KātyŚr, Śiś, etc — पक्षे .

otherwise अन्यथा ind — अन्यथाकारम् ind

Pāṇ 3.4.27 — अन्यत्र ind — अनेव ind AV

16.7.4 — परतः ind W — परम् ind

Divyāv, परं तु, परं किं तु — विपर्यये, विपर्यये,

विपर्ययात् ind — दोषतः ind R.

to act otherwise. अन्यथा कृ as o. यथापरम्

ind MBh doing o. अन्यथाकारः o. than इतरतः ind.

otter n उद्रः Un & L — उद्रः L, उद्र

— जलनकुलः L, जलनरः L, Sch — जलारबु

m L — नीरजः i — नीरारबु m L —

परकुलः L — पानीयनकुलः L — वसिन् m L.

the capital of Rāma (the modern Oude, on the river

Sarayu, described in R 1.5)

अयोध्या .

any situation in which one asks one's self what

ought to be done ! किं कर्तव्यता Daś, किं कार्याता Kathās

10.101.80.50

as any one o. to be

सत्

mf(सती)n

RV, etc

as anything o. to be

सत्

mf(सती)n RV,

etc

knowing what o. to be done

विधेयज्ञ

mf n Pañcat

not as it o. to be अमथायथम् ind ŚBr o. not to be

उज (with न) (inf also with pass sense) what

o. not to be अभव्य mfn.

Oujein n उज्जयिनी — अवन्तिनगरी Kād,

अवन्तिपुरम्, अवन्तिपुरी Mricch — अवन्ती (Pāṇ)

4.1.65, Sch) Pāṇ 4.1.176, Sch.

Dalbergia oujeinesnsis n अक्षकः •

the tree Dalbergia o.ujeinensis आक्षकः, अक्षकः I

— अतिमुक्तः, अतिमुक्तकः

ounce दीपिन् m AV, Hariv, MBh, etc.

our adj अस्मदीय (Pāṇ 4.3.1) MBh, etc, अस्माक

~~RV~~ RV — आस्माक f(ई) VS, Sāh, आस्माकीन Pāṇ

4.3.1 & 2 — स्व f(आ).

ours अस्मदीय (Pāṇ 4.3.1) MBh, etc, आस्माक

RV — आस्माक f(ई) VS, Sāh, आस्माकीन Pāṇ 4.3.1.

& 2.

out बहिः ind Br, etc — बहिर्धा ind

ChUp, VS, Br — बाह्या ibc बाह्यम्, बाह्येन, बाह्ये

ind ŚPr, etc — (of) निः ind (used as a prefix)

— निः ind — उद् (as implying separation)

tion and disjunction).

the act of casting out निरसनम् ŚāṅkhBr, BhP,

Sarvad anything out out परीक्षासः AV bringing o.

निघातनम् Suśr carrying (water, etc) o. नैवाहिना

निरस्त

mfn. cast o. नैऋतिक mfn ŚBr, Mn, MBh, etc, alsoनिरसित R casting out निरसन mf(इ)n Śis,PhP, Suśr — निरासः Mn, MBh, etc cleaning o.नैऋतिक mfn Suśr cutting BH o. परिक्लृप्तम्Suśr drawn o. निराढ mfn Gaut drunk o. परिपीत :mfn Kāv, etc flowed o. निर्गलित mfn hash forcing o.निधीतम् Suśr from o. of the middle of the waterमध्येजलात् ind Bhett going o. निर्गमनम् MBh, Var

उद्गमः R, Kathās, Thorty gone o. निगति

mfn 100h, Kāv, etc having cast out o. निरस्य ind

100h, R having thrown o. निरस्य mfn 100h, R lead-

ing o. ने बहिः mfn leaving o. परिहारः 5th —

(of a noun) निरासः First one who leads o. उद्गमः

m 100h, 10.31 2. 10 मध्यात् ind 1, 100h, etc

मध्यात् ind 100h, 1, etc — बहिः (also

with abl or ifc) ind — आ RV — उद् (as

implying separation and disjunction) — अग्रिके loc

ind (abl) RV — परि ind (with abl) RV, AV, ŚBr

o. of breath उच्छ्वासित mfn o. of dinner अतिनाष्ट

mfn ŚBr o. of one's mind विमनस mfn Tājñ, Bṛh,

etc o. of order भिन्नक्रम mfn Bṛh, Tājñ, etc,

Comp etc — प्रतीय m (आ) n ŚBr, etc —

उत्पिञ्जर mfn o. of place अदेशस्थ mfn —

अपथप्रपञ्च mfn — भिन्नक्रम mfn Bṛh, Tājñ, etc

Corr. etc o. of reason अप्राप्तकाले mfn o. of sight

निमुच AF 1.3.5 'o. of time' (defect, and) वितान

mfn AF 1.3.5 o. of the forest वनानारात् pointed

o. परिदिष्ट mfn LBN pointing o. निकृति ३ mtrGr,

sol — निषेचनम् L, etc selling o. निगमि: var,

L, etc shooting o. नीरोहः TS singing o. of time

अपस्वर mfn spirit selling o. निरसनम् L

— निरासः spit o. निरस्त mfn L, also

निरसित ॥ sucked o. परिपीत mf līy, throwing

o. निरासः ln, līh, etc tired o. परिक्लान्त mf

līh turning o. निराकरणम् Kālid, Sarvad, etc wear-

ing o. परिमदः līh, परिमदनम् L.

outbreak n (of passion) उद्बुद्धनम् Kathās, Tōlar

— (of violence) उद्बुद्धनम् Kathās, Tōlar — वेगः

Kir.:

at the out-break of war संग्रामे संभूते general o.

(of perspiration) आश्रयतेनम् RHP o. of fire उपाहितः

Gaut 16.34 o. of war समरागमे: WarBrS sudden o.

स्फूर्जः .

outburst (of passion) वेगः Kir.

out-caste adj वर्णहीन व — हीनवर्ग

Jātāt, हीनवर्ग Mit — हीनजाति Mn 3.15 — जाति

ChUp, Mn, MBh, etc — अवकृष्ट Mn 7, 126 & 8.177, Yājñ

3.262, etc — आचारवर्जित — आचारहीन Mn 3.165 —

अमाज्य Śr 14, Kītyār, Mn, etc — नाशित —

निकृष्ट Mh, Kīr, etc — यथाजातः — बागुष्ट

L, = ब्राह्म्य .

any Hindū who has become outcaste by neglect of the

essential rites दस्यु m Mn the descendant of an o.

Brāhman ब्रातः L, ब्राह्म्य a man of a low and o.

tribe श्वपचः (श्वपचा, श्वपची) ŚāṅkhŚr, Mn, Mh, etc,

श्वपच m Mn 3.92, श्वपाकः Budh, Mn, Mh, etc AM

a man of an o. race स्नेहः Śr, etc a man of an o.

tribe स्वपाकः Buddh, Mn, MBh, etc — नाहः the

offspring of an o. Brāhman शैरवः Mn 10.21 an o.

king राजापसदः Mn the son of an o. Kshatriya वरुटः

= करण the son of an o. Vaiśya चार्मः Mn 10.23 a

woman of a low and o. tribe स्वपचः, स्वपचा, स्वपची

ŚāṅkhGr, Mn, MBh, etc, स्वपच m Mn 3.92, स्वपाकः

Buddh, Mn, MBh, etc a woman of the Śvapāka o. tribe ~~अ~~

अपाकी Rājat.

out-caste n विवर्णः W — वैवर्णिकः Divyāv —

अपसदः (often ifc) — वगपसदः W — बाह्य

mf(आ)n Mn, MBh, etc — लोकबाह्यः MW — बाह्यतर

mf n Mn 10.30 — चाण्डालः ŚāṅkhGr 2.6, ChUp, Mn, etc,

चाण्डाल — कुलनाशः W — कुलान्तर्गम L —

परावृज् m RV — परिवंशः Āpast — पुरुषाधमः

W — ब्राह्म्यः AV, etc.

an out-caste (esp. the son of a Brāhman by a Cūdra

women) निषादः Mn 10.8 any o. दस्यु m Mn inter

course with an o. नाशितसंग्रहः Buddh leading the life of

an o. पतितवृत्त mfn Hariv an o. from the family उत्कुल

mf(आ)n Śak 128 b an o.'s food पतिताब्जम् Mn 4.213

sprung from an o. पतितोत्पन्न mfn W the state of an

०. वृषलता, वृषलत्वम् Mn, MBh.

outcome n उदयनम् 13, ŚBr, Tāṇḍyār.

outcry n उत्क्रोशः L — रवः Kathās .

an outcry indicative of prosperity उलुकि m AV

3.19.6.

'outdoing' adj (surpassing) अपाकरिष्यु (with

acc) .

outdoing one another अधिकाधिक .

outdo vb अती cl 2 अत्येति — निमित्त

निषेधति Kāvya 2.64 — ह cl 1 हरते *

(less correctly हरति) (Dhātus 22.2) Fālar.

outdoing n

प्रत्युत्तमः Pratāp.

not outdone

अपुनः

msn IV

outer adj बाह्य f(आ) AV, etc — बाहिःस्थ

बाहिःस्थायिन्, बाहिःस्थित MW — बाह्यतर Śaṅk.

the condition of the outer world पाशत्वम् Śarvad

directed towards the o. world (as the senses) पश्चिन्

MBh KathUp, BhP an o. act बाहिष्क्रिया MBh the o. bark

of a tree बाह्या (scil त्वच्) ŚBr an o. garment

उत्तरीयकः MBh, R, Pañcat, etc, उत्तरीयम् KātyŚr, PārGr

HirGr, MBh, Pañcat, etc — उत्तरीयकम् Kathās, VP, etc

— प्रावरणीमम् L, प्रावारः MBh, Kām, Mricch, (also

प्रावारकं) — निचुत्कः L — निचुलः L,

निचोलः Kāv, Car — निचोत्कः, निचोत्कम् —

पट्टः Bhatt — प्रच्छादनम् L an o. i.e. visible

garland बहिर्मात्रा Baudh the o. page of a book (left un-

written because liable to be dirtied) मलपृष्ठम् MW the

o. part बाह्या (ifc f आ) Rājat an o. rampart

प्रातिप्राकारः L the o. side बहिर्भागः KātyŚr, Sch

the o. skin of the embryo जरायु n (also mf L) KV

5.78.8, AV, VS, etc the o. side (of a house) बाह्यकक्षः

Rajat an o. wall प्रगाडि MBh the o. world concei-

ved as a net पाडाजालम् Sarvad the state of the o.

world पाडात्वम् Sarvad towards the o. world पराक्

or पराड. ind KathUp, BhP.

the outer-most (first or last opposed to the middle

one) चरम mf(आ)n (in comp Pāṇ 2.1.58), RV 8.

61.15 the o. of all सर्वबाह्य mfn Indst.

outlandish adj पारदेशिक W, पारदेश्य Yājñ,

पारदेश — दिश्य Śis 3.76.

^a
outlay n व्ययः (ifc f आ) Mn, MBh, etc.

outlay for व्ययः (with loc or ifc) o. in व्ययः

(with loc or comp).

outlet n निर्गमः R, Pañc, निर्गमनम् L

उदयनम् AV 5.30.7.

finding an outlet उन्मार्गिन् mfn Suśr

उन्मार्गिगमनम् Suśr having an o. towards the north उद्-

तत्रैव विवर्तमानं mfn MBh an o. towards the north ३५-

तत्रैव विवर्तमानं .~~XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX~~

having a hundred outlets ३११२ mfn MBh, Hit

— ३११२ mfn Pañcat, Hit, Kathās.

outline n परिलेखः

Kaus, KātyŚr

सः
रेखान्या

Kāv

रेखा

Kāv, Kathās

आभा . .

according to the outline यथापरिलेखितम् ind

KātyŚr

'having a divine o.' (N. of a princes) देवलेखा

Rājat

the mere o. of any subject

वसुमात्रम् W an o.

made with a style पाण्डुलेखम्, पाण्डुलेखम् Yājñ, Sch, L an

o. made with chalk पाण्डुलेखम्, पाण्डुलेखम् Yājñ, Sch,

L

an o. of the left foot

सव्यपादलेखा

Kir.

to become out of joint वि.लि.३८ वि.लि.३८

TS, ŚBr.

grown out of shape

३५२९८

mfn Mālav.

gone out of sight

प्रमृत

mfnstanding ~~am~~o. of sight

निभृतस्थित

mfn

Kathās

withdrawn o. ofsight

प्रमृत

mfn.being out-of-the doors

बहिर्द्वारिन्

mfn

Nār.

being out of the house

निःशाल-

mf(आ)n AV.

quite out of the question

दूरोपेत

mfn Kād.

out of the right place (as the fetus in delivery)

मुढ mfn Suśr.

one who sings out of tune (?) वैतालिकः W singing o.

of tune मिथ्याक mfn Saṅgit.

(word) whose meaning is out of use निहतार्थ mfn L,

Sāh, (निहतार्थता, निहतार्थत्वम्).

outpost n उपरक्षणम् L.

outpouring of the heart in worshipping the gods १५१

n RV, AV, VS, TS.

outrage vb सम्प्रधुम् caus सम्प्रधव्याति MBh

सम्प्रमथ्, सम्प्रमन्थ्, सम्प्रमथति, सम्प्रमन्थति, ~~सम्प्रमथति~~

सम्प्रमथ्नाति MBh.

outrage n उपद्रवः MBh, R, Śak, VarBrS, etc

धर्मजा MBh, Hariv, Pañc, etc निन्दा AV,

Mn, MBh, etc वैशसम् (ifc f आ) MBh, Hariv, Kāv,

etc.

great outrage महासाहसम् W o. the middle class

(injuring buildings, throwing down walls etc) मध्यमसाहसः,

मध्यमसाहसम् W.

an outrageous robber

अत्यहिरः

SV, AV.

not outrun

अत्रुण

mfn RV.

outshine vb caus or cl 10 (Dhātup 33.87,121)

अभ्यस्यति R, Ragh, Rājat — अभ्यास आभ्यासि RV,

AV, TB, BhP — विरुचि विरोचते MBh.

outside I बाह्या ibc बाह्याम्, बाह्येन, बाह्ये

ind ŚBr, etc — बाह्यतः ind VS, etc — बाहिः

ind TS, Br — (a house) बाहिः ind Br, etc —

(a kingdom) बाहिः ind Br, etc — (a village) बाहिः

ind Br, etc.

relation to 'outside' बहिर्योगः Pāṇ 1.1.36 o. of

बाहिर्धा (abl) ind VS, Br, ChUp.

II आरे ind RV, AV.

outside of परि ind Pāṇ 1,4.88, Kās 'not o.'

(in the interior, in one's heart) अबहिर ind BhP

— अबहिर्धा ind ŚBr being o. बाहिर्क

mfn Pāṇ 4.1.85, Vārtt 5, Pat — बाह्यतर mfn

Śaṅk

— बहिर्भावः (abl) KātyŚr, Sch

— बहिर्भावे

MW

— बहिःस्थ, बहिःस्थामिन्, बहिःस्थित mfn MW

— बहिर्भाव mfn L — (a door, house, etc) बाह्य

mf(आ)n AV, etc — (a door, house, etc) बाह्य mf

(आ)n AV, etc being o. a village (an army) ग्रामगृह्य

mfn Pāṇ 3.1.119, Kās being o. (of a town or village as

senā, army) गृह्या Kās being o. of पराचीन

mfn BhP

— पराञ्च mfn (abl) RV, AV, TS, Br,

Up being o. the Patnīsaṃyāja बहिष्पत्नीसंयाजम् Lāṭy,

(बहिष्पत्नीसंयाजत्वम्) the o. the Vēdi बहिर्वेदिक mfñ

Kull 'being o. the Vindhya' (N. of a river) निविन्ध्या

Var, Kālid, etc holding the hands outside (not between)

the knees बाह्ये mfñ Gobh narrow on the ~~the~~ o.

परोऽङ्ग mf (ह्री) n ŚBr on the o. of अप ind

(as a separable particle or adverb in Ved with abl) an

o. horse पाणिवाहः म पाणिवाहः MBh o. the bricks

called Stoma-bhāgā बाहिः स्तोमभागम् ind ŚBr o. the

sacrifice अस्तेयसम् ind MaitrS 1 o. the Sadas

बाहिः सदस्, बाहिः सदसम् ind ŚrS 'o. the Veda'

(an unbeliever, sceptic) वेदवाह्यः Śaṅk, Sch ~~an~~ o.

Trigarta परित्रिगतम् ind Pāṇ 2.1.11, 12, Sch situated

o. the Vedi बाहिर्वेदिकम् mf(इ)n KātyŚr, Sch the

space o. the vedi or sacrificial altar बाहिर्वेदि f MBh,

MārkaP standing o. the law धर्महीन mfn Gaut the

state of being o. बाह्यता, बाह्यत्वम् Hariv, Rājat,

etc taking place o. the Vedi बाहिर्वेदिक mfn Kull

— बाहिर्वेदिक mf(इ)n KātyŚr, Sch.

outskirt n अन्तः (e.g. ग्रामान्ते in the

outskirts of the village).

the outskirts of a town नगरप्रान्तः MW.

outspread adj व्याप्त W.

filled with various outspread nets विचित्र वाजुरो ।
 व्याप्त

f(इ) Kathās.

to be outstretched

विश्रांति, विश्रान्ति

BhP.

outstretched adj प्राणिहित Megh, Sāh —

प्रयत्न RV, AV — विस्फूर्जित Susr — सरत्

f(आ) Kathās, Rājat.

outstretched arms प्राजबाधु m du ŚāṅkhBr an

o. ~~branch~~ branch प्रातिपद्वन् Ragh with o. hand

उच्छ्रितपाणि with o. limbs प्रसारितगान्त्र Sāh.

outstretching n (of the feet) विस्तारणम् Kāv.

outstrip vb अतिप्रसृ-intens अतिप्रससृते RV 2.25.

1 — अतिवी RV 5.44.7 — (met.) निर्भत्स, निर्भ

त्स्यति Kāv, Hit — प्रमी प्रमिनाति (प्रमी-

णाति, प्रमिजोति) RV, Bhatt — परिक्रम, परि

क्रमाति

क्रमाति, परि (rarely परिक्रमते) R.

outstripping the wind

वातप्रसी -

mfn RV 4.58.

7.

what outstrips another

परिभ्रावुक

mf(इ)n

(with acc) Śis

who o. another

परिभ्रावुक

mf(इ)n

(with acc) Śis.

outvie vb

क्षिप्

cl 6

क्षिपति, क्षिपते

(MBh)

etc, cl 4 क्षिजते only Bhatt) BhP 4.8.24 & 15.17.

outvied adj प्रत्याख्यात Mālav.

~~having an outward mouth~~ ~~mn~~

outward adj (as affection) कुसुमभराग Sāh

निबन्ध SānkhBr.

having an outward mouth प्रतीकवत् ~~mn~~ 'the

mere o. appearance of' (a bad representative of) चेष्टा

ife Pāṇ 6.2.126 o. affection (compared with the colour

of safflower) कुसुम्भः Sāh o. appearance लिपि f

Vcar, लिपि L o. penance बहिसापरा n. Yogas o.

shape लीकम् RV, Nir.

outwardness n बहिष्त्वम् Pat.

outwards बहिः ind Br, etc — बहिर्धा

ind VS, Br, ChUp — पराक् ०२ पराङ् ind KathUp,

BhP.

the being outward बहिर्धाभावः KātyŚr directed o.

परिच्छेद mfn KathUp, BhP having the hairs turned

०. उत्तरलोमन् mfn ŚBr, KātyŚr, ĀsvGr.

carrying a staff and skin (as mere outward signs of

religion) दाण्डाजिनिकः Pāṇ 5.2.76. staff and dress of

skin as mere o. signs of devotion दाण्डाजिनम् Pāṇ 5.2.

76.

outweigh vb तुल्य cl 10 तोल्यति, तुल्यति

Megh, ~~३३~~ ŚārngP, Bhartr 3 & Ragh 13.75.

outwit vb छल् cl 10 (nor Nom) छलयति MBh

3.9, Bhag 10.36, Ragh 16.61, Gīt 1.9 & 16 — अपत्य caus

अपत्ययति Bhatt.

witwitting n छलनाम् MBh 6.28 — परिस्मा-

पनम् (with दम्भेन) L.

oval adj अण्डाकार , अण्डाकृति — आदीर्घ

Bharty 1.86.

oven n कण्डू m f W — आदिश्रमणी —

अन्तर् L — भीरु रन्ध्रः L.

baked in an iron oven (as bread cakes, etc) कान्दव

mfn W the mouth of an o. भम्भः, भम्भन् Car roa-

sted in an iron o. (as bread, cakes, etc) कान्दव mfn

W standing in an o. आपाकेस्थ mfn AV 8.6.14 a १००%

vessel serving for an o. कन्यु m f W.

over I उपरि ind (as a separable preposition

with acc, loc, or gen) उपरितः ind Heat

उपरिष्ठात् ind (as a preposition) ŚBr, MBh, etc

अति ind परः ind (with loc) RV, VS, AV,

ŚBr आधि ind Ved (as a sepetable adverb or

preposition, with abl) — अधि ind Ved with loc

(as a separable ~~and~~ adverb or preposition) — अधि

ind with acc (as a separable adverb or preposition) —

उद् (as implying superiority in place, rank, station,

or power).

II अनु ind (as a separable preposition with acc)

Pāṇ 1.4.86 — आभि ind (a prefix to verbs and

nouns) — आभि ind (as a separable adverb or pre

position) — तिरः ind (g स्वरार्थि acc) RV, AV 7.

38.5 — बलवत् mfn (also with abl). — उत्तरच्छदः

a cover thrown over anything उत्तरच्छदः MBh, R, Daś,

सः

Ragh he arrived o. Lankā उपरि लङ्कायां सम्प्राप्तः jump-

निर्गच्छ

ing o. परिलङ्घनम् R to leave o. परिशिष्ट परि Br

— परिशिष्ट caus परिशेषयति Ragh, Rājāt, Pur

left o. परिशेष mfn ŚāṅkhŚr, Var — परिशेषित

mfn BhP made o. अवसृष्ट mfn RV 10.28.11 & 91.14

o. and ~~over~~ above अधि ind (as a prefix to verbs

and nouns) — उत्तरम् o. and over again पुनस्ताराम्

ind Śis 17.6 ~~xx~~ o. a road अधिपथम् ind ŚBr o.

done अतिकृत mfn the state of one thing being o.

the other औत्तराधार्यम् to throw o. परिक्षिप् परिक्षिपाति

R turned o. पराहत mfn RV 5.56.3.

to be over अभ्यस् अभ्यास्ति RV, AV to go o.

the mountain उपरिबैतंगम्

not overawing अनुदुःगकर mfn.

overbearing adj धमनिक MW — अतिप्रबुद्ध

Mn — पिथारु RV, AV.

overbearing conduct (?) अहं Pāṇ 3.1.17, Comm o.

manner आहृत्यम् Kathās, Sāh 'o. at home' (a house ~~man~~)

hero, coward) गेहेहृष gaṇas पात्रे समितादि and युक्तारो ^{स्यादि}

XXXXXXXXXXXX

ymewhat o. मत्तं Hariv.

to be overbearing (?) अहम् (Nom fr अह)

अहम्ते Pāṇ 3.1.17, Comm.

overburdened with आकुल mf(आ)n (with instr)

or generally in comp) MBh, etc o. with misfortunes

व्यसनातिभार mfn MW.

overcast adj आबृत — मेघावतत Suśr.

the sky overcast with clouds मेघाविताना, मेघाविताना^{नम}

VarBrS.

overcoat n निचुलः I.

XXXX

overcome adj I अभिभूत — पराभूत

MBh, Kāv, etc — प्रत्यभिभूत Prab 5.8 (v.1. अत्य

भिभूत) — (by) जित (in comp) Mn, etc.

II आतिश्रान्त — अभिश्रान्त L = अभिपन्न

— अभिसंहित MBh, etc — आश्रान्त Pāncat,

Kathās, etc — (as by feelings) आश्रान्त R,

Kathās, etc — (as by passions) आश्रान्त R, Kathās

— (as the mind, chitta, cetas or hṛdaya by beauty, or-

curiosity, etc) आक्षिप्त BhP, Kād, Kathās, etc ____

आश्चर्य f(आ) T# ____ आश्चर्य Kathās, etc ____

(as by astonishment) आश्चर्य Ragh 14.17 ____

श्रुणु W ____ (by fatigue) श्रुणु (with

श्रुणु) Hear 5.139 ____ श्रुणु L ____

प्रतिपक्ष W ____ (as a passion) प्रत्याख्यान HYog

प्रत्याख्यान MBh, Śak, Ragh ____ रक्ष RV ____

वितीर्ण W ____ (by) विधेय ifc Ragh, Prab,

Rājat — व्याख्यात W — सम्पादित MBh —

साठ RV, AV, etc, सोढ .

not overcome अनभिभूत — अधुप —

अस्मृत RV, AV 19.46, 1.20.4 & 5.9.7, (अस्मृ said of

the gold) KaushUp & ĀśvGr (v.1. अस्मृत ŚBr 14 & PārGr)

mentally o. आक्रान्ति one whose mind and body are

o. with love कामोपहतचित्तः W one who has o. his

enemies अतिपर one who has o. the six waves of

existence अभिप्रायतिग BrahmāP one who has o. the 3

internal foes (Kāma, Krodha, and lobha) त्रिपरिकाणा

MBh 13.6455 one who has o. worldly existence अवातिग

Pañcar o. in prowess वीर्यविधुत W o. with

वशंवद (mostly ifc) Kāv, Sāh, etc o. with agi-

tation विक्रम f(आ) MBh, Kāv, etc o. with any eff-

ect of the Guṇa tamas as a rage, fear, etc तमोवृत्त W

o. with desife कामलोत् W o. with despair

हतजीवित W o. with faintness मूर्छापरिप्लुत Mār̥kP,

मूर्छापरीत MBh o. with fatigue आहितकुम्भ o. with

hunger श्रुत्परीत W o. with tears बाष्पविकृब R.

to be overcome अभिभवनीय — निस्तारणीय (Dās),

निस्तारव्य (MBh, Kād) — आतितार्य f(आ) AV

— विजेय Kathās — विजेतव्य MBh, Kathās,

Sāh — संसाध्य MBh, Hariv — मोधनीय Bālar,

मोध्य RV, MBh — विलङ्घ्य Kathās.

difficult to be overcome

कुसार MBh, Kāv, etc,

कुसारण f(इ) MBh, कुसार, कुसारी MBh

कुप्तर, कुप्तरासीतु RV, TS — कुप्तर MBh, R

— कुसार Kathās 26.10, Kull in Mn 9.161 —

कुरतिक्रम Mn 9.238, R, Pañc, etc, कुरत्यम Kath 3.

14, MBh, R, etc, कुरत्येत् RV 7.65.3 — कुर्वन्

Kull, कुर्वन् — कुराराध, Kāv — कुप्पार

MBh, etc — (sorrow) निक्षीतदुःसह Kathās hard to be

o. दुरभिभव Kād — दुरतिक्रम Mn 11.238, R, Pañc,

etc, दुरमय KathUp 3.14, MBh, R, etc, दुरत्येगु RF

7.65.3 ~~xxx/xx~~ not to be o. अषाढ, अषाक् (in

RV) RV, VS — अश्वय R 6.17.8, Pañcat to be

o. in battle योद्धव्यम् n impers MBh, R, etc —

मुधेन्य RV to be o. with difficulty दुःखच्छेद्य

Hit 4.24, दुःखोच्छेद्य very difficult to be o.

सुहुजि MBh, Kāv, etc.

overcoming अभि संधाय ~~xxx~~ ind p Mālatīm, etc.

overcome vb

I

अभिभू

—

पराभू

पराभवति R, Kām

—

तृ

cl 1

(rarely Ā)

तेरति

RV, etc

—

अतिवृत्

—

निसृ

caus

रमति

निसा

Cat

—

व्यतिवृ

Bhag

—

अवृत्

Ved cl 6

RV, AV

—

आवृ

P RV

—

मूर्ध्नि पदं कृ

•

II

अतिश्रुम्

—

अतिगम्, अतिगा

—

अतिवृत्

—

अती

intens

अतीमते

—

अती

cl 2

अत्येति

—

आधिक्य

आधिक्युरुते

Pāṇ 1.3.33 — आधिष्ठा — आधिजि Bhatt —

अनुकथं BhP, etc — अपधृष् अपधृज्योति KaushBr

— अभिसंधा Mn, etc — अवक्रम RV 6.75.7 & 7.

32.28, VS, AV, ŚBr — आधृष् P RV, AV —

आवृज् caus आवजमति — धृष् caus

धर्ममति (Dhātup 34.43) Br, MBh, Kāv, etc z

निकृ निकरोति, निकृकते RV, AV, VS,

ŚBr — पृ caus पारमति (ep. and m.c.)

also पारयते) RV, etc — प्रतिसह् प्रतिसहते (acc)

R — प्रधृष्ट प्रधृषति, प्रधृष्योति R, caus

प्रधृषयति R, Kaushār, MBh, etc — मृष्ट cl 9

मृक्षति (cl 1_ मयति, मयते MBh) Bhatt

— विलङ्घ्य caus-विलङ्घयति Kāv, Kathās — व्यति

व्यत्येति MBh — व्येतीकृ व्येतीकुरुते TS, TBr

(Sch) — शम् caus शमयति, शामयति R —

सह् cl 1 सहते (Ved and ep. also सहति and

exceptionally साहति) RV, AV, Br, R, Bhatt —

संनिग्रह् संनिग्रहाति MBh, Var BrS — समज्

समजाति RV — सम्प्रसह् सम्प्रसहति MBh —

जि cl 1 जयति जयते Mn, MBh, etc —

(as fear or evil) आगा आजिगाति MBh —

(an enemy) निस्तृ निस्तृति MBh, Kāv, etc

— (difficulties) जि cl 1 जयति, जयते Mn,

MBh, etc — (disease) जि cl 1 जयति, जयते Mn,

m̐h, etc.

(rarely) to overcome in battle मुध cl 4 (Dhā-

tup 26.64) मुध्यते (rarely मुध्याति cl 1 योधति

AV, Br) to o. obstacles निबिह निबिहति Kathās,

Sarvad, etc to set the foot upon the head of i.e. to

०. मूर्ध्नि पदं कृ (gen).

to be overcome(by) पराजि पराजयते (abl)

Ṛan 1.4.26 — शक् pass शक्यते (ep. also

शिव-भक्ति) MBh.

to wish to overcome

निष्कृ

desid निन्दिकी भक्ति

AV.

overcomer n तकमः RV 6.15.3, 10.115.5 .

overcoming adj जित्वर f(ई Pan 3.2.163)

car 6.5.95 — अतिग (ifc) — प्रमीणत w

— सह (ifc) — सह f(आ) (ifc) Bh

— सासहान् RV, सासहिस, साहिस RV,

सेहन RV .

easily overcoming all fatigue सुजितश्रम Kam

o. dangers दुर्गसह Hariv 5018 o. death अतिमृत्यु

ChUp o. difficulties दुर्गसह Hariv 5018 o. men

नृप्राह, नृसह RV o. rivals सपत्नपुर TBr,

सपत्नपुराह f(इ.) VS, TS, Hariv o. the demon दुहन्तर

RV 1.127.3 o. the injurer दुहन्तर RV 1.127.3 o. the

Pishi (said of the Soma) ऋषिषह RV 9.76.4 o. the

world भवामिभाविन — लोकाभिभाविन^{III} .

wishing to overcome विजिगीषु (acc or comp)

Mn, MBh, etc

आजिगीषु

L

परासिसिषु

म .

overcoming (as of misfortune)

n

तरणम्

gen

Bh 1.6054

निस्तारणम्

BhP

(by charms

and incantations etc)

वशीकरणम्

(gen or ifc)

PārGr, R, Pāncat, etc, वशीकारः Yogas, Kathās, etc

आतिक्रमः

अतिभावः

अत्ययः

— अभिसंधानम् Ragh 17.76 — अवक्षेपणम्

Pāṇ 1.3.32, etc — अवजयः Ragh 6.62, etc —

आक्रमः VS 15.9, SBr 14 — आवर्जनम् —

क्रान्ति f W — प्रसहनम् Pāṇ 1.3.33 —

विलङ्घना Rajat — समाधिगमनम्^W .

overcoming co-wives सपत्नीबाधनम् ApGr o.

enemies (W. of Indra) अमित्रसह, अमित्रसाह m A 1.

20.4 the o. of an adversary वात्रुदमनम् RV o.

rivals सपत्नीबाधनम् ApGr the state of o. death

मृत्तुजयता Kāv .

desire to overcome विजिगीषा (acc dat or comp)

~~Kāv~~ R, Kām, Kathās desirous to o. विजिगीषावत्

(Hīlak) विजिगीषिन् (Bh) mf.

to be desirous of overcoming अतितृ desid

अतितृषति Bh^p .

causing to overcome अभिभावनम् L wish to o.

देवः L .

overflow vb. अतिशर R, etc — उपप्लु —

उपप्लुवति — समाप्लु समाप्लवते NBh —

सम्परिप्लु सम्परिप्लवते — अभिप्लु —

अती cl 2 अत्येति — उद्धृत् उद्धति

Hariv, BhP, Susr — पिन्व् cl 1 पिन्वते RV, AV, Br,

Gr̥sr̥S, पिन्वति SBr — पी, पि cl 1 पयते

— पे or प्याप् cl 1 (Dhātup 22.68, 14.17) प्यायते

(as water) भिद् pass भियते R, Hariv —

विप्यन्द विप्यन्दते RS, Br, Srs .

about to overflow समुदन्ता mfn MaitrS, Br, ŚrS .

to cause to overflow a bank उत्क्रुत्तय Nom

उत्क्रुत्तयति Pārv — उद्देत्तय Nom उद्देत्तयति

Prasannar — पिन्व- cl 1 (Dhātup 15.79) पिन्वति

RV, AV, Br, GrŚrS, पिन्वते — विष्यन्द- caus

विष्यन्दयति ApŚr caused to o. उद्देति t - mfn ~~xxxxxx~~

Heat to make o. ये or प्याय- caus (pass, प्यायते

Br) |.

overflow n उत्सवः — उदधिः TBr 3.7.10.1

— विदारः L .

the overflow of boiling rice प्रस्रवः L.

overflowed adj आप्लुत MBh, Hariv, Ragh, etc

— उपप्लुत — आप्लावित Hariv, Rajat,

Pāncat — सम्परिप्लुत f (आ) MBh — उदाप्लुत

BhP 3.8.10 — प्लुत Yājñ, MBh, R, etc —

अभिप्लुत — (with) अभिपरिप्लुत — विष्यण

TBr _____ (as river water that has burst its banks)

शीर्ष

Nir _____ अभिराम्युत Ph 9.3279 .

to be over-flowed उपपन्नम् .

made to overflow पूरित Ph. Kāv, etc .

overflowing adj I उत्कूल Kād — उद्कूल

Kathās, BhP, Ragh, AgP — परिवाहिन् f(जी) VS

— सपरिवाह Sak — उपतारक Kaus .

II अत्यूर्मि RV 9.17.3 — उत्तिक्ता — उद्भिर्

— उन्मार्ग Hariv — पयोवृध RV —

पीपिवस् f(पिप्युषी) RV — पूर्णपात्रप्रतिभट ^{ति}

Rajat — विषयज्ज TBr — सूदि, सूदिन् Kath .

having overflowing eyes. उपप्लुतेक्षज Hariv o. ik

its banks (as a river) उत्तर Pagh 11.85 o. the dry

land धन्वर्षिः RV 5.45.2 o. the shore (as the

ocean) वेलातिग MBh o. with समुत्सिक्त MBh, R

— द्रव (comp) Kāth, MB, MBh, Kāv — रसवत्

(instr) Pañcar o. with love प्रेमाद् Mālatīm o.

मधुमुत
with sweets मधुमुत MBh — मधुमुत RV, AV, VS,
मधुमुत

etc .

उदधः
overflowing n उदधः TBr 3.7.10.1 ~~उदधः~~

उद्वर्तनम् उद्वर्तनम्
उद्वर्तनम् Car उद्वर्तनम् (of a river) उद्वर्तनम् VarBrS

उद्वर्तनम् f Var उद्वर्तनम् विष्णुन्दनः ApSr, sch .

the overflowing of a tank परिवाहः MBh, Kār, etc.

to become overflowing अतिपृ cl 4 अतिपूयति

MBh .

overflown (by tears) adj तराडित (ग तारकादि)

MBh 6.3851, Malatim, Santis, Katbas, Prasannar, etc .

not overflown अनुत्सिक्त SBr .

overfull n पिपिळात PV .

having snow for an overgarment हिमोत्तरीय fn

Jātakam .

overgrown adj कालप्रखट — पयवन्ध.

Divyāv — समूल SBr, Kaus, R .

overgrown maiden महोदया L o. with प्रखट

ifc Hariy o. with young grass विरवट लृणाङ्कुर f(आ)

Mricch a wood o. with grass प्रस्तारः L.

ov rhanging on the right side

दक्षिणे तरिन् मज्ज

Sankhar 1.17 .

overhasty adj साहस Hariv .

~~a consultation~~

a consultation overheard

मन्त्रश्रुति f Kathās.

the point of the sky o.

ऊर्ध्वदिश f L.

overjoyed adj

हर्षविक्षिप्त

W

मत्त

AV,

etc

सोत्साहम्

ind Kav, let .

overjoyed in heart

सम्प्रहृष्टमनस् R.

over-kind adj आतिस्मृति .

overlaid adj आपीडित Rājat .

overlaid with bricks इष्टकचित (Pāṇ 6.3.65)

Yājñ 1.197 o. with gold सुवर्णपृष्ठ — हेमपृष्ठ

Hariv — रसित L .

overlay vb उपलिप् उपलिम्पति Susr 1.262.7,

agbh — अधूह .

overleap vb परि लङ् परि लङ् याति Pañc .

overleaped adj विलङ्घित .

overload vb उपचि उपचिनोति .

overloaded (as a ship) adj भाराक्रान्त (आ) P.

overlook vb उपेक्ष उपेक्षते (rarely P)

MBh, R, Śak, Pañcat, etc — अभ्युपेक्ष MBh 16.160

— उपप्रेक्ष P MBh — विसृज विसृजति MarkP

— आतिरोध्या AV — कदर्थकि MBh, BHP —

परिरंध्या परिरंध्याति RV — परिचक्ष् परिचक्षे

Br, Up, BhP — परिमन् RV. — मृष caus (or cl

10 Ihātup 34.40) मष्यति, मष्यते RV, etc .

overlooked adj उपेक्षित .

to be overlooked उपेक्षणीय R, Paṣṣ, Comm on

Nyāyad, etc — उपेक्षितव्य Śārng, उपेक्ष्य Suśr,

R, Pañcat, etc .

overlooking उपेक्ष्य ind p — विहाय

ind Kāv, Kathās, etc .

overlooking adj उपेक्षक BhP, Mn, Sāṃkhyak

— समुपेक्षक BhP .

overlooking n उपेक्षा MBh, Ragh, Hit, etc

_____ (the act of) उपेक्षणम् MBh, Hit, Sarvad , etc

_____ उपप्रेक्षणम् MBh _____ उत्प्रेक्षा .

over-measure n अहः L.

overmeasured adj आतिमित .

one who has halted (esp. ' overnight ') for any

time उषित mfn (acc or comp) ME, Kāv, etc prepa-

red o. अतिरात्र mfn RV 7.103.7 performed o. अतिरात्र

mfn RV 7.103.7 staying (esp ' o. ') असति fSBr,

etc what has lain or stood (esp. ' o. ' said of things)

उभित

mfn VarBrS, Susr to let stand o. परिवस

caus

परिवासयति ĀsvGr .overplus

n

उद्देकः

Ph, Susr, VarBrS, etc

मिः स्रवः (with abl) Yājñ 2.251 .

overpower vb I अभिधृष् Kath, A 1.27.3,

अभिधृष् caus अभिधर्षयति Bh — प्रधृष्

प्रधर्षयति, प्रधृष्णोति R, caus प्रधर्षयति

KaushAr, MBh, etc — धृष् caus धर्षयति

(Dhātup 34.43) Br, MBh, Kāv, etc — अभिभू —

संसाध् caus संसाधयति Bh, Hariv, P —

परिसाध् caus परिसाधयति Hariv, Kām —

साध् caus साधयति RV, etc — अभिक्रम्

वीर cl 10 वीरयति Nir 1.7 — उद्म

caus उद्मयति — दम् cl 4 caus दमयति

RV 7.6, 10.74.5, AV 5.29.1, MBh, Rajat — विजि

विजयते (rarely विजयति) Mn, MBh, etc

— विनिजि विनिजयति Mn, MBh, etc — परिजि

परिजयति MBh — निस्तृ caus निस्तारयति

Cat — नितृ — अकृत् Ved cl 6 p RV, AV.

II (as with arrows) अत्यस् — अभिकृम्

अभिकृषति MBh 3.15064 — अभिपद् RV 10.71.9

SB̄r, etc — अभि पद् PV 8.51.8 — अभि प्रणक्ष

RV 6.46.10, SB̄r — अभि प्रहन् PV — अभि घह —

तिष्ठति
अभिष्ठा अभि | PV, AV, RS — अभ्यश् अभ्यश्क्षेति

RV — अभ्यस् अभ्यसि RV, AV — कृष

cl 1 कर्षति rarely कर्षते Mn 2.215, 2.216 A.

20, R, Pancat — (esp. said of diseases and demons

and the punishments of Varuna) गृह्ण cl 9 गृह्णाति

गृह्णाति, गृह्णते RV, AV, MaitrG, etc —

ज्या cl 9 जिनाति Ved, RV, AV, etc —

ऊर cl 4 RV .99.5 — ऊर्व cl 1 P RV

न्यूअ न्यूअते RV — परिग्रह परिग्रहाति,

परिग्रहीते RV, AV, Br, Var — परिज्ञातवे

RV — पयमिश्र पयमिश्राति W — पृथ caus

प्रेथयति Kathas — प्रेथ cl 1 प्रोथति, प्रोथते

W — विषट् विषहेत RV, AV, MBh, Hariv —

ह cl 1 हस्ते (less correctly हरति) (Thatur

22.2) Mn, MBh, etc .

III अज cl 1 अयति Thatur 22.49 .

to overpower entirely अभिपरिह्व SBr to o. in

disputing अतिवद् TBr, etc .

to be overpowered संजि pass संजीयते Subh.

to cause to overrow तुव् cl 1 p PW 6.8 to

cause ~~xx~~ anyone to desire to o. निग्रह caus of desid

निजिबृक्षयति Bhatt .

to cause to be overpowered (as by Varuna's punish-

ments or death etc) ग्रह् cl 9 ग्राहयति PW 2.6f. TBr

to wish to overpower ज्यात desid (जिज्यासत्)

RV 10.152.5 .

overpowered adj धर्षित MBh, Kariv, Pur —

परिभूत Kav, Pur — बलात्कृत MBh, Kav, Pur

बलात्कारित Cat — अभिपन्न ३ar, etc —

(as by love) अवलम्बन R 6.95.41 — कृतध्वंरा

W — कृतापकार .

to be overpowered ग्राह्य Prab 2.⁸/₉ easy to be o.

अप्राधृज्य not to be o. असाध्य Pāncat, Kām

state of anything which is not to be o. अज्येयता

SBr .

not having overpowered अनप्राधृज्य ind p litr .

one who overpowers the strong संवृत्तधृष्टु RV .

overpowering प्रशक्त m (L) .

overpowering adj I आभिभाविन् (ifc) Ragh 1.14

etc आभिभानक Comm on Nyāyad आभिभावक

L आभिभव AV 1.29.4 आभिभूति RV, AV

दमन f(इ) ifc Ch 7, Bhartr, दमनम

MBh, R, Sak, BhP, BrahmvP .

II अभिषह RV 7.4.8, AV, Nir — उत्तरानत

Br, SBr — कुर्वन्ति RV 1.4f.10 — पूर्वभाषा

RV 1.174.3, 10.61.2 — निजद्वि PV — नियमन

Hariv — निष्पह RV — नीशाह AV —

प्रसाक्षिन् प्रसह (प्रसाह) RV — प्रसहन्

Br, Srs — रोधिन् (ifc) Rajat — संवृज्

VS — सक्ष TS, TBr .

having an overpowering smell आतिगन्ध- o. domi-

nions अभिराष्ट्र RV 10.174.5 o. enemies शत्रूषह

RV, AV o. men नृषास्य, नृषस्य RV _____

चषजिसह RV .

overpowering n धषजा L _____ प्रधृष्टि f

SankhSr _____ अभिभवनम् Lalit _____ अभिभवः Bhag

etc _____ अभिभूति f RV 4.38.9, ŚBr, KātyŚr _____

अभिक्रमः P3r, Gaut _____ (Ved) अभिक्रान्ति

f TS, AitBr, etc _____ (act of) अभिभा (with Buddh

L — आक्रान्ति f 'sis 5.41 — निगृहीति f

Kathās — प्रसाहः — साधनम् (ifc f आ)

Kir, Pāncat .

the overpowering of ~~men~~ men नृपाह्यम्, नृपह्यम् RV

o. quickly तुराधाह् nom धाह् (Pān 3.2.63) RV & VS

20, Hariv 14114 o. the mighty. तुराधाह् nom धाह्

(Pān 3.2.63) RV & VS 20, Hariv 14114 ' rock o.' (bitumen)

शिलाजित् n L .

the state of being overpowered अभिभवनम् In 6. 62.

overreach vb अतिसंध्या ¹⁻Sak — उपच्छल

उपच्छलयति Prab — प्रलभ प्रलभते Bh,

BhP .

overreached adj अतिसंधित — प्रलब्ध

MW .

overreaching n अतिसंधानम् — प्रलम्भः

(also प्रलम्भाः m pl) 3h — प्रलम्भनम् 3hP.

(in dramatic language) overreaching anybody by

disguise अभिबलम् Sāh .

over-refined adj अतिपूत .

over-ripe adj उत्सव Mālatim पाकतीत

Bhpr काल प्रसूट .

to be overruled (in Gr) अतिदिश pass

अतिदिश्यते .

overruled adj અતિદિષ્ટ .

overruling adj અતિદેશ .

overrun vb आप्नु आप्नुवते

Ragh, Hariv,

Pāncat, etc अभिद्रु विपरिधाव

विपरिधावति Ragh, Hariv, R .

overrun adj आप्नुत ifc (used fig)

अभिप्नुत समुपद्रुत VarBrS आक्रान्त

Pāncat, Kathās, etc समाक्रान्त Ragh, Pāncat,

Kathās संवर्धित MW .

overrun by enemies सौपत्तर्व MW o. by wild

beast श्वापदाचारित MBh .

oversalted food लवणाहृतः, लवणाहृतम्,

लवणाहृता L.

overseer n अधिपश्यः AV, Paipp अधिकर्मकः

अधिकर्मकृत् m चिन्तकः Divyāv .

a general overseer सर्वार्थचिन्तकः Mn, MBh o. of

actions कर्मध्यक्षः SvetUp 6.11 an o. of a hundred

(villages) शतपालः (ten) MBh o. of a market

अधिकर्मिकः L अट्टपालकः L an o. of a royal

household पौरोगवः MBh, Hariv, Pājat the o. of a

villare स्थायुकः L an o. of herds-men गोपाध्यक्षः

MBh 1.1155 ' o. of justice ' (minister) धर्मध्यक्षः

Cān, Rājat .

overshadow vb वितानीकृ वितानीकरोति MW .

